This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07437156 2

SZÁZ VERS

MAGYAR ÉNEKEK AZ IDEGENBEN

IRTA

KEMÉNY GYÖRGY

Poetry, Hungarian

[redacted]

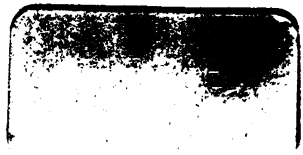

SZÁZ VERS

MAGYAR ÉNEKEK AZ IDEGENBEN

IRTA

KEMÉNY GYÖRGY

KEMÉNY JÁNOS RAJZAIVAL

ÁRA: 1 DOLLÁR

CLEVELAND, OHIO 1908.

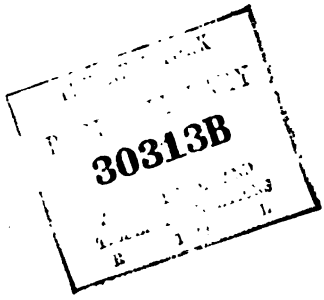

A SZERZŐ TULAJDONA.

Copyright by George Kemény, 1908.

Tenger a hibád, mégis szeretlek:
Én magyar népem!
Fájó lelkemet érted gyakorta
Rongyokba tépem.
Ha szivem vérén jóvátehetném
Üldöző vétked:
Tünődés nélkül utolsó cseppig
Kiírnám érted.

Kemény György
R. Gulának
Árbóc szeretettel a szerző
Kemény György
Cleveland, O.
1915 jul. 12.

WOR 19FEB'36

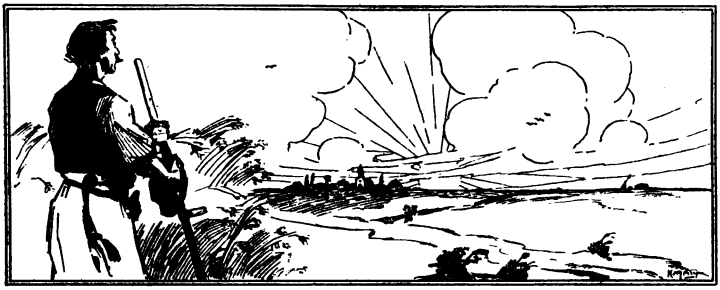

HUSZÁRÉK ESETE

I.

SZEGÉNY EMBER DOLGA CSUPA KOMÉDIA.

Álmából kelő nap alig lebbenti föl
Égi nyoszolyáján bibor takaróját,
Huszár Péter máris gyürkőzik erősen,
S nótával köszönti a kalászos rónát.
Zizegve dől a rend, mint kuruc kard előtt
Véres háboruban hullt hajdan a német.
Ott halált osztottak szikrázó acéllal,
Kasza suhintásán támad itt uj élet.

Labancverő kardból kasza lett manapság,
Kardszoritó markok aratáshoz szoktak;
A vérrel öntözött, temetőnek szánt föld
Kenyértermője lett késő utódoknak.
Ha aratás közben rozsdamarta vason,
Korhadt csontdarabon megbotlik a lába:
Huszár Péter az ő egyszerü eszével
Gyakorta nagyokat tünődik magába'.

Találgatja ezt is, gondolja amazt is,
De egyikre se tud biztosat felelni.
És vágja a kalászt, nagyokat suhintva,
Mintha csak labanc vón' egyig valamennyi . . .
Közben a kékes köd rongyokba szakadva
Leesik a mező harmatos színéhez;
Keleten az égbolt kebele megszakad,
S az ébredő naptól minden csupa vér lesz.

Fölébred a mező . . . A néma hallgatást
Jóleső zsibongás váltja meg a földön.
A falu harangja urangyalát csönget,
A mit meghallgatni már a nap is följön.
Megfüröszti arcát harmat tengerében,
S ugy néz meg a rónán mindent össze-vissza;
Miután megtette, a csillogó tengert
Égető szomjában nagymohón fölissza.

Fekteti kaszáját Huszár a tarlóra,
Kalap-karimáját fogja a kezébe;
Csöndes imádsággal hálásan tekint föl
Az ébredő naptól vérben uszó égre.
Mikor sugarával tüzelni kezd a nap,
Kioldozza lassan vászon tarisznyáját,
S buza-kereszt tövén jóizün fogyasztja
Barna kenyerével füstölt szalonnáját.

Szalonnázás közben szekér jön az uton,
Valami idegen urféle ül rajta;
Gondolja magában Huszár Péter uram:
"Biztosan valami végrehajtó fajta."
Mérgében nagyot vág a szalonnabőrön,
Mintha végrehajtót vágna a bicskája.
"Hogy van Péter bácsi?!" szólnak a szekérről.
Ijedtében szinte leesik az álla.

Megdörzsöli szemét, hátha nem jól látott,
Csak valami tündér üzött vele tréfát;

De megáll a szekér, le is szállnak róla,
S fekvő renden egy ur nagyszaporán lép át.
"Uramfia! ennek a fele se tréfa;
Ugyan mit akarhat az urfajta vélem?"
Köszörüli torkát Huszár Péter buzgón,
Hogy a közelgővel illendőn beszéljen.

"Hogy van Péter bátyám? Talán rám sem ismer?
Pedig én volnék a Molnárék Pistája.
Öt év előtt mentem szerencsét próbálni
Jó hatodmagammal nagy Amérikába."
Erre a beszédre Huszár Péterben is
Helyére zökkent a megriasztott lélek.
"Te volnál az Pistánk? Ugy megemberedtél,
Ha magad nem szólnál, meg sem ismernélek."

No megörült Huszár, még pediglen nagyon,
S a legénynek rögtön a markába csapott.
"Ha már itt vagy szógám, ülj le néhány szóra!"
Az egyik keresztről levette a papot,
Lefektette szépen a kereszt tövébe,
S arra ültette le Huszár a vendéget.
És megeredt a szó. Az uton a kocsis
Gyakorta köhintett, de ők csak beszéltek.

Huszár Péter uram rendre elsorolta:
A faluban eddig ki halt meg, kik élnek.
Hálistennek eddig gyönyörü a termés,
Csakhogy ára nem lesz, attól máris félnek.
Bikát vett a falu, de sok a baj véle;
Merthogy nagyon hamis, az embert nem állja.
A tanács nem tudja, hogy rézből, vagy vasból
Tétessen-e gombot a bika szarvára?

Mikor már a bika során is tulestek,
Szóba kapott akkor Molnárék Pistája.
Az arany-országról mondott annyi szépet,
Hogy Huszárnak szinte elcsurrant a nyála.

Valósággal csörgött az arany és ezüst,
Mikor Molnár Pista beszélte a sorsát.
Huszár közbe-közbe nagyokat sóhajtott:
"Hej öcsém, az a föld hát a Tündérország."

Végre elköszöntek. A legény tovább ment,
Huszár meg ottmaradt takaró sötétig,
De lelke olyan lett, mint a sugaras nap,
Ha fölötte vészes borulat sötétlik.
Érett kalásznak bár acélos a magja;
Szinte sir a kasza, mikor vágja rendbe,
De Huszár Péternek, tudj' az Isten miért,
Szikrányi öröme sincs ezuttal benne.

Bucsut int a földnek jóságos szemével
Nyugati égbolton régi jóbarátja.
Máskor ugy elnézte Huszár a napmentét,
De most nagy bajában még csak meg se látja.
Mint a sötét felhőt ijesztő villámlás,
Lelkét a titkos vágy ugy végigcikázza:
Kalásztermő földről elvágyik titokban
Aranyos, ezüstös szép Tündérországba.

2.

HOSSZU BETEGSÉGNEK HALÁL A VÉGE.

Huszár Péter lelkét megvette a bánat,
Fogyott szemlátomást, akárcsak az árnyék.
Sokat tépelődött szegény felesége:
"Ugyan mi lelheti, ugyan mire vágynék?"
Csöndes nyári estén, mikor az Uristen
Kinyitja az égen csillag-bibliáját:
Az eperfa alatt sok hallgatás után
Csak megszólitotta Huszárné a párját.

"Ugyan édes gazdám, mi lelheti kendet,
Hogy ugy nekibusult darab idő óta?

Ritka lett a szava, mint a fehér holló;
Hallgat, mint a hattyu, ajakán a nóta.
Ha beteg kend, szóljon! Javasasszonyt hivok,
Magam szedek füvet péntek éjszakáján . . .
A lelkem felét is örömest odadom,
Csak kendet még egyszer nótás kedvbe' látnám."

Nem szólt eleinte Huszár, csak sóhajtott;
A belső tusától ugy zihált a keble,
Mintha büvös kezek akarata ellen
A titok pecsétjét most törnék föl benne.
"Nem kell nekem jófü, édes életpárom;
Javasasszony se kell, nem vagyok én beteg.
Csak az a bajom, hogy az arany földére,
Szép Tündérországba én el nem mehetek."

Megriadt az asszony a nagy vallomástól,
Mint az erdőszélen epret szedő gyermek,
Ki a bokor alján apró gyíkra számit,
S ijedten látja, ott kigyók is teremnek.
Remegett az asszony, mint a megzavart őz;
Elszorult a szive, majd pedig sebesen
Dobogásnak indult. Szólani nem szólott,
Csak megeredt könnye és sirt keservesen.

Majd mikor a könnyel engedett valamit
Lelkének viharos, fekete boruja,
Kérlelte az urát, féltő szerelemmel
A nagy, erős ember keblére borulva:
"Az óperenciás tengeren is tulra,
Nagyidegen földre, minek vágyik kelmed?
Isten látja lelkem: meghasad a szivem,
Ha itthágy bennünket, ha valaha elmegy."

Az ember szive is engedett a szóra,
Mint a fagyos jégcsap tavaszi napfényen.
Nevetett is hozzá, mikor biztatgatta
Megriadt asszonyát, hogy sohase féljen.

"Lám Molnár Pista is megjárta az utat
Minden nagy baj nélkül, hát én is megjárom.
Hozok haza bőven aranyat, ezüstöt,
Drága selyemkendőt, meglásd édes párom."

A nagy vágyakozás, mint a gyilkos féreg,
Beleette magát a Huszár szivébe;
Még az asszonyának se volt annyi lelke,
Hogy a szive baját egész kibeszélje.
Darabig csak állta Huszár a vágyódást,
De hogy az a féreg szivén tovább rágott:
Kimondta keményen, ha törik, ha szakad,
De ő fölkeresi az aranyországot.

Szükös terméskéjén alighogy tuladott,
Utrakészült Huszár jó többedmagával.
Ugy sirt az asszonya, mint a záporeső,
A lelke nem birt meg szive nagy bajával.
"Jóságos Uristen, de elboritottad
Fekete boruval az eget felettem.
Az uram se halt meg, fiam mégis árva,
Magam meg bánatos özvegyasszony lettem."

Csititotta Huszár szóval, öleléssel,
De csak nem csitult el a zokogó asszony.
Minden vigasztalás, minden magyarázás
Csak arra volt jó, hogy uj könyet fakasszon.
S mikor a válásnak szörnyü perce megjött,
Ringó két karjával átfogta az urát;
Majd meg összeesett szótlan fájdalommal,
Mint a gyönge galamb, mikor sziven szurják.

3.

SZEGÉNY EMBER DOLGÁT BOLDOG ISTEN BIRJA.

Szakadatlan sorban ejti homokszemét
A rohanó idő hatalmas órája;
Esztendőkké tette a napot, a hetet,
Amióta Huszár Amerikát járja.

Az idő kendője letörülte könnyét
Párja nélkül maradt szegény asszonykának;
Csak a szive fáj még, csak a lelke sir még,
S mintha arcáról a rózsák is hullnának.

Az első időben sürün jött a levél,
Vándor ismerősök izenetet hoztak:
Tiszteli az ura, megjön nemsokára,
S gazdája lesz megint pusztuló vagyonnak.
És telt-mult az idő. Sok tavasz kinyilt már,
Sok ősz temette el a napfényes nyarat.
A faluból sokan mentek is, jöttek is;
De az ő embere csak mindig ottmaradt.

És hervadt az asszony, mint a tikkadt virág,
Fiából pediglen embernyi ember lett;
Amikor egyszerre elhallgatott a hir,
S nem hozott a pósta se pénzt, se levelet.
Föléledt ujólag a hervadó asszony
Lelkének rejtekén szunnyadozó bánat;
Kitárta keservét hangos, nagy panasszal
Apját kérdezgető, szép legényfiának.

"Jaj mi lesz belőlem, egyetlen jó fiam,
Apátlanul maradt gyermeke szivemnek?
Csak nem feledett el bennünket az apád,
Hogy darab ideje már nem is izenget?
Megkérdeztem fütől, tudakoltam fától,
Tavasz nyilásán a megtérő madártól:
Tudnak-e hát róla, látták-e valahol?
Egyik se tudott hirt szegény, jó apádról."

Hallgatott a legény, csak néha rendült meg,
Mikor fölbugott az anyja zokogása.
El-elfordult olykor, széles ingujjával
Ugy törülte könnyét, hogy anyja ne lássa.
Elnyelte a sirást és szólott eképpen:
"Ne sirja ki szemét, édesanyám lelkem!

Inkább a ruhámat rakosgassa rendbe,
S apámuram után eresszen el engem."

Hallgatott a sirás. Fölnézett az anya
Könnyein keresztül szép legényfiára;
Sejtelmes szivével leolvasta onnan,
Hogy a mit kimondott, hamar meg nem bánja.
Birokra kelt benne hitvesi vágyódás,
S a magzatát féltő anyai szeretet.
Szólani nem tudott, csak mint a falevél
Szellő legyintésén, szegény ugy reszketett.

Huszár Pali készült ismeretlen utra;
Engedte az anyja, majd meg tartogatta.
De hogy a fiuban ember lett a szándék,
Szükös garasait hát csak odaadta.
Borus őszi reggel, amikor az Isten
Könnyeit hullatta szomorkodó égből:
Jajpanaszos sirás, patakzó könyek közt
Leszakadt a fiu anyja kebeléről.

Siró reménységgel ottmaradt Huszárné;
Belépett a fiu idegen világba.
Valami vasmarok szorongatta szivét,
De csak föl se jajdult, ne mondják, hogy gyáva.
Sebes gőz-paripán amikor átnyargalt
Nagyidegen földön, ismeretlen tájon:
Csak megjelent szemén áruló harmatgyöngy,
S ajkába harapott, hogy szive ne fájjon.

Napokig tartott a gőzös vágtatása;
Megjártak talán egy egész nagyvilágot,
De a Pali szemét lezárta a bánat,
Csak fájó lelkének szemeivel látott.
Emberi áradat sodorta magával,
S egyszer csak ott volt a hatalmas tengeren.
Nem tudta, hogy tenger; de gondolta, hogy viz,
Mert rajta fa sincsen, meg kalász se terem.

Ezernyi népével, mint egy uszó város,
Csapkodó hullámon libegett a bárka.
Meg-megnyílt a tenger hullámszülő méhe;
Elnyeli a hajót, mindenki azt várta.
Majd kisütött a nap, elsimult a tenger;
Egy-egy haragos ránc alig akadt rajta.
Szelid susogással ringatta a hajót,
Akárcsak bölcsőjét a dudoló dajka.

Sokféle szépségét tárta föl a tenger
Egyszer haragjában, máskor jókedvében.
Huszár Pali mindig az apját kereste
Megtörő vizcseppek szivárvány-képében.
Mikor meg a tenger felkorbácsolt méhe
Megzavart nyugalmát rémitőn siratta:
Szegény édesanyja jutott az eszébe,
A ki tenger könyet sirhat el miatta.

4.

KÖNNYŰ A MADÁRNAK ÁGRÓL-ÁGRA SZÁLL

Sokáig hányódott tengeren a hajó,
Azt gondolta Pali: sose lesz már vége.
Valahára mégis nagy füstfelhőt láttak,
Amely kavarogva huzódott az égre.
Huszár Pali éppen a semmibe bámult,
Amikor a hajón jelezték a földet;
A rettentő füstről azt hitte, hogy ház ég,
Vagy hogy legalább is malacot pörkölnek.

Meglassult a hajó, kisebb barázdákat
Hasitott a vizen, s nagyot szólt a tülke.
Fágas hajógyomor okádta a népet,
Mely nagykivánesian egymást marta-gyürte.
Várták, mint a zsidók, az igéret földét,
És amikor feltünt, azt hitték: káprázat.
Katonás sorokban mesés óriásként
Előttük álltak az égbenyuló házak.

Akkora egy-egy ház, hogy beleéhezik,
Aki egy izromban végigtekint rajta.
"Ha már házuk ilyen" — tépelődött Pali, —
"Akkor a templomuk ugyan milyen fajta?"
"De sok szalma kell itt, hogy befödjék véle
Ezt az irgalmatlan sok-sok magas házat!"
Nagy elámultában meglökte valaki:
"Cihelődj már öcsém, ne tátsd itt a szádat!"

A hajó megtorpant, mint az ijedős ló.
Majd nekihajtott egy pajta oldalának;
Erős kötőféket vetettek nyakába,
Hogy meg ne szökhessen, amikor leszállnak.
Nagy bucsujárásban huzódott kifelé
A hajó-gyomornak tarka-barka népe.
Tornyos vaskalapu, kékruhás emberek
Terelték őket a pajta közepébe.

Olyan volt a pajta, akárcsak a vásár;
Batyuját, ládáját kiki hurcolgatta;
Sorba ment valami hitvány finánc-féle,
S a batyut, a ládát jól kitapogatta.
No csak tapogassa, vélekedett Pali,
Meg is szagolhatja, ő ugyan nem bánja.
De mitől is félne, hiszen nem pipázik,
Nincsen a batyuban tilos szüzdohánya.

Amikor a finánc végigszagolt mindent,
Ujra csak hajóba terelték a népet.
Vissza is viszik tán, gondolta némelyik,
Pedig alighogy a mesés földre lépett.
Nem volt nagy a hajó, csak olyan idétlen,
Szorultak is rajta, akár a heringek.
Mindenki a lábát, batyuját dugdosta,
Aggodalmában csak ki sem is tekintett.

Iromba nagy házhoz evezett a bárka,
A mely ott busult a tenger közepében.

Beterelték őket, s nagy bámulatukra
Végigtapogatták mindannyit keményen.
Sehogy se tetszett a dolog a fiunak;
Furcsa szokás lehet itt ezen a tájon,
Hogy a lelkes embert ugy megtapogatják,
Mint a jószágot az országos vásáron.

Fojtott lélegzettel álldogált a sok nép;
Megkönnyebbült Pali, hogy rajta tulestek.
Hát egyszer csak tolták rácsos ketrec mögé;
Azt hitte, most kerül sora a deresnek.
Nem hurzták deresre, csak egy pápaszemes
Szolgabiró-féle nevét tudakolta.
Földerült a fiu, hogy a nyelvén szóltak;
Beszédessé tette az ur magyar volta.

"Megkövetem szépen, tekintetes uram,
Huszár Pali az én becsületes nevem.
Eljöttem keresni az édesapámat,
Ne bánjanak azért keményen itt velem.
Ha szómmal nem vétek, tekintetes uram,
Mit tud az apámról? Megmondhatná nékem:
Merre is forduljak, hová is induljak
Apámuram után ezen a vidéken?"

Nagyot nézett az ur a pápaszemével,
De a Huszár Péter hirét még se tudta.
"Nagy falu ez öcsém, jó sok pénze legyen,
Ki ráadja fejét erre a nagy utra.
Ez itt a bökkenő. Már most az a kérdés:
Van-e néked, öcsém, elegendő pénzed?"
A pénz szóra Pali meghökkent egy kicsit,
S a pápaszemesre gyanus szemmel nézett.

Lelkére kötötte édesanyja otthon:
Vigyázzon a pénzre, hogy ne keljen lába.
Azért hát eldugta pénzecskéjét Pali
Apja levelével a ráncos csizmába.

A pénze miatt hogy noszogatták szörnyen,
Nekidőlt végül a rácsos keritésnek;
Egyik csizma orrát nekiakasztotta
A másik sarkának: igy került a pénz meg.

Keszkenőjét mikor kibontotta szépen,
Megkerült a pénzzel az apja levele.
Előadta ezt is, mutatta amazt is;
Emberebbül bántak ezekután vele.
A pápaszemes ur ugyan mondogatta,
Hogy a mennyit lehet, szivesen tesz érte.
Szólitotta tüstént a segéd-jegyzőjét,
A ki Huszár Palit szépen elkisérte.

Girbe-görbe uton, vizen is meg földön
Eljutottak végül nagy, füstös állásba.
Harapni lehetett a fekete füstöt;
Mert sok gőzös volt ott éjjeli szállásra.
Itt a segéd-jegyző a pénze fejében
Valami cédulát hozott ki Palinak.
Odavezette egy nagy ember-csapathoz:
"Eggyel megint többen lesznek atyafiak!"

Megörültek neki egyig a magyarok;
Hazai szokásként megvolt a barátság.
"Hová megy, kihez megy?" rendre tudakolták,
De csak igaz szivvel, s nem talán hogy bántsák.
Megeredt a beszéd. Lassankint lepattant
Titkos, nagy lakatja vágyódó sziveknek.
Kiderült a végén közös örömükre,
Hogy valamennyien Klevelandba mennek.

Bajszos Kökény Marci volt a legszavasabb,
Őt is nézte nyomban a csapat vezérnek.
Mivelhogy másodszor járja meg a földet,
Utbaigazitást egyig tőle kérnek.
Agyas ember lehet, bajszáról is látszik,
Amelynek a felét kölcsön is adhatja.

Ért sok mindenféle idegen nyelvekhez;
Az ángolt még hozzá ujjon mutogatja.

Tüsszögő gőzösre fölszállottak végül.
Bársonyos ülésen jól megtelepedtek;
Kökény Marci uram nagy jóakarattal
Baját tudakolta a Huszár gyereknek.
Utazása célját elmondta a legény,
S a mikor vége lett panaszos beszédnek,
Biztatgatta Kökény: "Itt vagyok én öcsém,
Hát akkor az apád hogy is ne lelnéd meg!"

Szikrát szóró gőzös repült, mint a sárkány;
Alig győzték szemmel tovatünő tájat.
Még a gőzösnél is sebesebben repült
Huszár Pali lelke; szinte belefáradt.
Hogy lelkének röptét mi se gátolhassa,
S apjától anyjáig sebesebben szálljon:
Megkönyörült rajta szerelmes csókjával
Fájó szivek baját elringató álom.

5.

AHÁNY HÁZ, ANNYI SZOKÁS.

Zugva, zakatolva repült a nagy gőzös;
Álmodott a fiu gyönyörüet, szépet.
Pelyhező bajsza is rezgett a mosolytól,
Hiszen azt álmodta: apjával beszélget.
Mikor a legszebbik képét mutogatta
Boldog aluvónak álom délibábja,
Fölrázta valaki: "Kelj föl, Pali öcsém,
Itt vagyunk már egyszer Klevland városába."

Fölrezzent a legény, megdörzsölte szemét,
S ébren is kereste a megszakadt álmot.
Letünt a délibáb, tündér-képe helyett
Bicskával szelhető, fojtó füstöt látott.

Csak az a szerencse, hogy a nagy sötétben
Apró üveg-gyertyák itt is, ott is égnek.
"Füstön élnek itt tán egyig az emberek?"
Szólott csodálkozva a fiu Kökénynek.

Szives atyafiak örömmel fogadták,
Nagyban ölelgették mind az érkezőket.
Pali meg csak állott, mint a szomoru-füz,
Senki emberfia nem ölelte őt meg.
Megdobbanó szivét biztatgatta váltig,
Hogy a szíveslátást ő is csak megkapja.
Mikor találkoznak, megöleli százszor,
Csókolja ezerszer majd az édesapja.

Kökény Marci rászólt: "Gyere velem öcsém!"
S elvitte magával kormos, kis faházba.
Apját tudakolta legelőbb a fiu,
Arra se gondolt, hogy ut-porát lerázza.
Biztatták erősen, hogy kicsinyég várjon:
"Hiszen éhesen csak nem megyen innét el!"
Teritett asztalhoz még le is ültették,
De csak nem esett jól neki semmi étel.

Kökény mikor látta, hogy a vágyakozás
Nagyon is a nyakán ül már a legénynek;
Fölszedődött lassan a gazdával együtt,
Hogy valahol Huszár Péter után néznek.
Keresték a cimen, ami meg volt irva
Jó öreg-betükkel a régi levélben,
De a házban lakók nem ismerték Huszárt:
"Biztosan elkerült valahová régen."

"No ha itt nem tudják, megkérdezzük akkor
A sarki korcsmárost; az biztosan tudja.
De hogy is ne tudná, mikor a magyarnak
Olyan igen rövid korcsmáig az utja."

Kökény Marci bölcsen imigy okoskodott,
S megnyomta kilincsét a sarki korcsmának.
Nagyot nézett Pali, hogy micsoda ház az,
Ahol az emberek a jászolnál állnak?

A jászol deszkáján termetes poharak
Büszkén ágaskodnak sorjában az égnek;
Tisztelettel mondva a vezér-marhára
Kolompnak is bátran mind beillenének.
Jó tüdejü tótok fujhatták valahol
Ezeket a derék, szálas poharakat;
Holmi hitvány legény, ha megemelgeti,
Valóságos csoda, ha belé nem szakad.

Kökénynyel nagyokat kezelt a korcsmáros;
Régi jóembere, gyakori vendége.
Odanyult nagyhamar jászol oldalához,
S tette a poharat Kökénynek elébe.
Valami mérgesen habzó sárga lével
A poharak közül megtöltött vagy hármat;
Poharát emelve odaszólt Kökénynek,
Hogy a nagy örömre mindnyájan innának.

Nem kellett sokáig biztatgatni őket,
Kökény nekividult a sörnek miatta;
Jászolnak támasztva az egyik könyökét,
Markával a pohár nyakát szorongatta.
Palit is kinálták, s bár előbb szabódott,
Mégis belekóstolt a barátság végett,
De az első kortynál letette poharát:
Nem tudta kiállni a keserüséget.

"Harapj bele, öcsém!" noszogatta Palit
Vastag barátsággal a tréfás korcsmáros.
"Ugye Kökény komám, aki nem tud inni,
Amérikában az sose lehet számos?"
Bizonygatott Kökény, de fölbátorodva
Pártját fogta azért mégis a legénynek:

"Zöld még a gyerek, hát nem tudja a módit,
Meg egy kis baja is akadt a szegénynek."

Hallgatott a legény, csak szégyelletében
Piros lett a képe, s az ajkát harapta.
Huszár Péter sorát tudakolta Kökény;
Merthogy a fiunak ő az édesapja.
Ismerni ismerte Huszárt a korcsmáros;
Derék egy ember volt, nem ivott hitelbe'.
"Csak egy hibája volt", mondta a korcsmáros,
"Hogy nagyon kevesett ivott őkigyelme."

Megdobbant a legény szive az örömtől,
De talán csak azért, hogy uj bánat érje.
A korcsmáros szerint elköltözött apja
Jó darab ideje Pittsburg környékére.
"Kerits öcsém munkát, sose szomorkodjál;
Hiteled van nálam rogyásig akár most!'
Megköszönte Pali; Kökény még italt kért,
S nagyvégre otthagyták a derék korcsmárost.

Mélyen nekivágott a bánat kaszája
Az elhagyott fiu sajogó szivének.
Aludni se tudott, ébren is álmodott:
Csak ő valahára az apját lelné meg!
Kinálták szivesen étellel-itallal;
De folyvást csak busult, nem ivott, nem evett.
Csak mikor magára maradt bánatával,
Könyekkel sózta meg a barna kenyeret.

A nagy szomorkodást megsokalta Kökény,
S nekikönyökölve szóba ereszkedett:
"Mit dorombolsz, mint a Pilátus macskája,
Vedd elő már egyszer a jobbik eszedet.
Csupa sóhajtásból nem lehet megélni,
A mestergerendát meg hasztalan nézed.

Az apád után most ugy se mehetsz még el;
Mert hiszen nem maradt elegendő pénzed."

Itt köhögött Kökény, majd meg ujra kezdte:
"Munka van itt bőven, csak emberre várnak.
Beviszlek én, öcsém, olyan finom helyre,
Hogy jobb lesz a sorod, mint a vicispánnak."
Hallgatott a legény, majd pedig megszólalt:
"Fogadom a szavát, kedves Marci bátyám;
Vállalom a munkát, hogy pénzhez juthatnék,
S az apámuramat mielőbb meglátnám."

Munkába is vitte másnap reggel Kökény,
Csakhogy nagysok baja támadt a legénynek.
Meg nem értett nyelven sokat unszolgatták,
Pedig amit megtett, három se tenné meg.
S mikor egy-egy vasrud hirtelen estében
Meg nem szokott kezét, lábát odakapta:
Baját lekicsinylő, idegen emberek
Bántó röhögéssel jót mulattak rajta.

Titkolta panaszát, bár epedve várta,
Hogy jöjjön el végre a szabad vasárnap.
És amikor megjött, elgyötört kezével
Levelet irt menten az édesanyjának.
Százszor is csókolta, többször is biztatta
Szomorkodó anyját a hosszu levélben:
"Jó sorom van itten, apám sincsen messze,
Édes anyámasszony, hát mitől se féljen."

Egy-egy ilyen sornál elkapta a fejét,
Hogy ne hulljon könnye a hazug irásra;
Biztató sorok közt az áruló könyet
Szegény édesanyja valahogy ne lássa.
Levele zártával kiült a ház elé,
S vágyó szemmel nézett föl az égi utra.
Szive keservében szinte ugy találta:
Göncöl-szekérnek is görbébb itt a rudja.

6.

NAGY A VILÁG, KICSI BENNE AZ EMBER.

Változatlan idő szárnyon repül egyszer,
Máskor csiga-lassan mászik ólomlábon.
Küzdő, földi ember kergetni szeretné,
Máskor azt akarná, hogy kissé megálljon.
Huszár Pali lelke lassunak találta;
Csinált a percekből végtelen órákat.
Nem tudta fölérni egyenes eszével,
Miért tartja féken az idő a vágyat?

Számitgatott hetek hónapokká nőttek;
Taposta tovább az ember-őrlő malmot.
Várva-várta mindig apja üzenetét,
De hónapok multán még csak hirt se hallott.
Anyja üzenetét meghozta a pósta;
Apró gyöngy-betükkel a tanitó irta,
De gyöngy-betük közé könyek igaz gyöngyét
Mégis csak végiglen édesanyja sirta.

Nagysok idő mulva megjött a várt óra:
Pittsburgba készültek ismerős magyarok.
"Vigyenek magukkal, az Istenre kérem!"
És hogy megigérik, szeme csak ugy ragyog.
Dalólni szeretne száguldó gőzösön;
Repülni akarna Pittsburg városába,
Pittsburg városában csak odaborulni
Szerető szivével az apja nyakába.

Üveges állásba behajtott a gőzös,
Régi ismerősök vártak a végében.
El is vitték őket magas domboldalra,
Ahol a nap ritkán látszik meg az égen.
Kopasz domboldalon apró, kormos házak
Lapulnak, akár a füsti fecske-fészkek.
Ablak-üvegük is megvakult a füsttől;
De minek ott ablak, ahol ki se néznek?

Három apró lyukból áll a kormos kunyhó;
Két lyukban alusznak, egy meg a nappali.
Eddig tizenhatan huzódtak meg benne,
A tizenhetedik lesz ezután Pali.
Hogy elismerkedtek, s a gondos gazdasszony
A hosszu asztalra fölhordta az ételt,
Megkérdezte Pali a házigazdától:
Ismerték-e apját, már mint Huszár Pétert?

Ránézett a gazda a "vezér-burdos"-ra,
A ki helyeslőleg intett, hogy nem bánja.
Ugy mert csak felelni a jó házigazda
Vontatott beszédben a fiu szavára.
Már hogyne ismernék, mikor náluk lakott.
Igaz, hogy megvakult az egyik szemére,
De csak jó ember volt. Megunta a gyárat,
S elment a bányába Cheswick vidékére.

Ez is szólt valamit, az meg tóditotta;
Az ital tüzelte őket a beszédre.
Kiderült lassankint, hogy Huszár Péternek
Valami vasdarab repült a szemébe.
Kifolyt a félszeme, s azért elnevezték
Csak ugy egymás között: félszemü Huszárnak.
"Hej, pedig kár érte — szólalt meg a gazda —;
Mert félszemével is levert volna hármat."

Nagyot nézett Pali, amikor hallotta,
Hogy apjának csak a félszeme van épen.
De az vigasztalta, hogy mikor meglátja,
Az egész lelke lesz majd a félszemében.
Az anyjának mégse ir semmit felőle;
Hiszen ha ráesik anyja pillantása
Félszemü apjára, ugyis megindul majd
Patakzó könyekben lelke zokogása.

Elhallgatta volna Pali tán egy hétig,
Ha édesapjáról szólt volna a beszéd.

Szóba hozta egyik, hogy a szeme miatt
Szegény Huszár csaknem elvesztette eszét.
Nem mert hazamenni, nehogy még valaki
A félszeme miatt benne koldust nézzen.
"Itt maradok addig" — mondogatta sokszor —,
"Mig azt a félszemet visszanyerem pénzben."

"Spórolós ember volt Huszár Péter bácsi,
Nem is akart addig sehogy hazamenni,
Ameddig fiának egész telek földet,
Hozzá meg négy lovat nem tud majd szerezni.
Hej, pedig de sokszor sirt az a félszeme,
Amikor anyáddal emlegetett téged!
De hát csak ittmaradt, hol a szeme miatt,
Hol pedig a sokszor emlitett pénz végett."

A "főburdos" mondta ezeket módosan,
S igérte Palinak, beviszi a gyárba.
Ottmaradhat addig, amig rá nem akad
A közelvidéken az édesapjára.
Pali is gondolta, darabig elmarad,
Hátha itt a munka valamivel könnyebb?
Szerez valamicskét, s anyjának is vihet
Kettős kapoccsal egy imádságos könyvet.

De eljárt az idő, nyugovóra tértek;
Hatan is feküdtek egy-egy szurtos ágyon.
Erőt vett mindenkin, csak Palival nem birt
Hajnalhasadásig a leskődő álom.
Mikor hajnaltájon fölriadt a háznép,
S nagy csörömpöléssel munkájába készült:
Ő is fölszedődött és a "főburdossal"
Munkába indult el csak ugy alvás nélkül.

Kopasz dombok alatt, piszkos folyó mentén
Szórja lángcsóváit a vasgyár az égre.

Sürü füstfelhővel beboritva minden;
Néha ugy tünik föl, mintha a füst égne.
Zug, morog, zakatol, dübörög rémesen,
Mintha a föld lelke ordítna belőle,
Hogy méhét meglopva, magzatát bedugták
Tüzes lángon sülő, vasolvasztó csőbe.

Fekete seregben huzódik a népség
A füstöt okádó, lángot szülő gyárba.
Nagy, vasas szekeret huznak itt nehányan,
Ottan pedig, hol a vas folyik szikrázva:
Mezitelen háttal izzadnak erősen
Baromnál rosszabbul dolgozó emberek.
Aranyat izzadnak a durva vasércből,
S hitvány bérét féltve, egyikük se remeg.

Nagyot durran egyszer, ágyunál is jobban,
Mintha csak a vén föld kinjában köhögne.
Futnak az emberek; csengő kocsik jönnek,
S viszik a sok embert holtan, vagy hörögve.
Elmulik mihamar, tovább folyik minden;
Huzzák a munkások a rettentő jármot,
Mintha csak a halál nem is szedte volna
Rövid óra előtt a borzasztó vámot.

Fölfordult a világ Huszár Pali előtt,
Szorongó lélekkel csak azt várta, leste:
Hunyja be már egyszer szemeit a nap is,
Teritse ki leplét a megváltó este.
Hogy hazakerültek, megvallotta Pali,
Feléje se néz már ezután a gyárnak.
Megy az apja után, s mikor megtalálja,
Hát csak egyenesen a hajóra szállnak.

Hallgattak mindnyájan, csak a "főburdos" szólt:
"Ha itt megmaradnál, okosabban tenned.
Hazamégy őrizni rongyos pár forintért,
Csizma-talpalásért a mások tehenét.

Csendőr, szolgabiró, finánc, végrehajtó
Elszedi kevélyen, mit a szegény arat.
Itt meg a kutya se törődik majd véled,
S munkádért fizetnek ragyogó aranyat."

"Megfulhatsz a hustól, fürödhetsz a sörben,
Vándorolhatsz bátran végig az országon.
Nem kérdez meg senki, nem fog el a csendőr,
Hogy bilincsre verjen, durván nyakon vágjon.
Meg azután látod — ezt már lassan mondta —
Házasodni se kell itten utóvégre.
Ügyes ember megél még a jéghátán is,
Ameddig másnak van hites felesége."

Hallgatott a fiu végig türelemmel,
Mig a "főburdos" az életet dicsérte.
Mikor sörét itta a szavas "főburdos",
Csöndesen megszólalt Huszár Pali végre:
"Hát hiszen mind igaz, de én csak nem bánom;
Ha mindjárt halálos bünül is felrónák,
De minden ezüstnél, de minden aranynál
Jobban szeretem a délibábos rónát."

Sajnálták a legényt, hogy hallgatni nem tud
Semmi okos szóra, semmi jótanácsra.
Elköszöntek tőle; csupa sajnálatból
Elkisérte egyik még az állomásra.
Utközben ellátta hasznos tanácsokkal,
S megváltotta szépen a vasuti jegyét.
Nagy ujböködéssel azt is kibeszélte,
Hogy Cheswick határán a fiut letegyék.

7.

A HOL A FÖLDNEK IS FEKETE A LELKE.

Megáll a nagy gőzös, leteszik a fiut
Hangtalan vidéken, virágtalan tájon.
Elszoruló szivét bátoritja füttyel,
De csak nem sikerül, hogy szive ne fájjon.

Hatalmas nyilások tátongnak szanaszét;
Torkukat a szénpor feketére verte.
El'bámul a fiu, hogy ezen a részen
Talán a földnek is fekete a lelke.

Elharapja rögtön a biztató füttyöt,
Mintha csak temetőn, sirok között járna.
Se kolomp nem szólal, madárfütty se hallik,
Képét se mutatja róna délibábja.
Nagyhirtelen megáll, mint valami bálvány,
Majd fölriad, mint kit álomból fölráznak:
Magyar nóta hangját hozza meg a szellő,
S távolból feltünik alakja egy háznak.

Esőverte házban szivesen fogadják,
Kinálják étellel, marasztalják váltig.
Köszöni a szállást, de meg nem maradhat;
Mert édesapjával találkozni vágyik.
Kérdezik az apját, hát csak megnevezi.
Halotti csönd áll be a kiejtett szóra;
Darabig ki se szól, csak a nyirkos falon
Mélabusan ketyeg a kakukos óra.

Megszólal a fiu, s kérleli a gazdát,
Hogy édesapjához még ma elkisérje.
Fölkészül a gazda, s vezeti szótlanul
Gyászlepellel bevont, széntermő vidékre.
Egyszer csak hirtelen kanyarodik az ut;
A kanyarulatnál apró dombok vannak.
A gazda az utat hirtelen elhagyva,
Nekivág egyenest a kopár ugarnak.

Váltig csodálkozva követi a legény.
Domboknál az ember a legényt bevárja.
És számol: "Egy... kettő... hat... tiz... tizenkettő...
Itt fekszik az apád, megölte a bánya."

Elfordul az ember, a szegény fiu meg
Szivettépő jajjal ráborul a sirra . . .
Szép Tündérországban elveszitett apját
Takaró sirjából csaknem visszasirja.

KARÁCSONYI TÖRTÉNET

I.

Befagyott a patak
Meg a tó.
Nagy, fehér pelyhekben hull a hó.
Megjött a karácsony:
Van kalács a rácson,
Van dió.

Mint a fényes csillag égi háznak boltján,
Lángol apró gyertya fénylő karácsonyfán.
Mindenütt vigasság, lelki boldogság van,
De legnagyobb talán egy kis, fehér házban.

Két pöttön fiucska örömében reszket;
Buzgón imádkozik, veti a keresztet.
Lelki boldogságtól ragyognak az orcák,
Mintha megnyilt volna a fényes mennyország.

Csingiling, csingiling . . .
Csilingel a csengő.
Szava olyan édes,
Hangja messzecsengő.
Csingiling, csingiling . . .
Megmozdul a kilincs
És az angyal megjő.

Betlehemet hoznak, fölharsan az ének;
Betlehem jászláról csodákat beszélnek.
Az éneklés végén szives házigazda
A jókivánságot dióval fogadja.

Énekesek jönnek, megzörren az ablak,
A fiuk ijedten ágy alá szaladnak.
Mig az ablak alatt buzgó ének szólal,
Ágy alatt osztoznak almával, dióval.

Gingalang, gingalang . . .
Falusi templomban
Megkondul a harang,
A sziv vele dobban.
Apró, fehér házban
Két fiu álmában
Osztozik boldogan.

II.

Befagyott a patak
Meg a tó.
Nagy, fehér pelyhekben
Hull a hó.
Megjött a karácsony;
Nincs kalács a rácson
Nincs dió.

Elterül az este; a tágas égbolton
Mindenható kertész csillag-koszorut fon.
Hatalmas városban öröm tüze lángol,
Karácsonyi gyertya ragyogón világol.

Csak egy nagy épület terül el sötéten,
Mint a viharfelhő, a város végében.
Gyötrelem tanyája, nyomoruság lakja;
Nincsen abban öröm, nincs karácsonynapja.

Fekete épület csukott ajtajánál
Egy asszony, s két gyermek nagyrégóta áll már.
Reszket az apróság — vásott ruha rajtuk —;
Nagybetegen fekszik odabent az apjuk.

Csingiling, csingiling . . .
Csilingel a csengő.
Hangja olyan siró,
Szava oly esengő.
Csingiling, csingiling . . .
De nem nyilik kilincs,
De csak senki nem jő.

Nagyvártatva mégis léptek közelednek,
Ki is szól valaki, hogy miért csöngetnek?
Hallják, de nem értik az idegen nyelvet,
S bezárul az ajtó, hogy mit se felelnek.

Fölzokog az asszony, s vele a két árva;
Lassan elindulnak sirdogálva, fázva.
A merre fordulnak, ahol elhaladnak:
Karácsonyfa lángol, fényes minden ablak.

Puha, meleg fészek csak őket nem várja,
Csak nekik nem gyul ki karácsonyfa lángja.
Idegen nép között, falujoktól távol
Nem hozott örömet betlehemi jászol.

El-kivándoroltak jobb sors reményében,
Megsérült az apa a bánya mélyében.
A nagy, komor házban talán él, talán hal . . .
Egy kenyérre került a gond a családdal.

Gingalang, gingalang . . .
Komor épületben
Megkondul a harang,
Egy lélek kirebben.
Szegényes, kis házba'
Két apátlan árva
Zokog keservesen.

AZ ÉN MESÉM

Lepihent a vén nap, gyulnak a csillagok;
Megnyugodott kissé pajkos gyerek-lélek.
Erősen szorongat az öt apró jószág,
Hogy lefekvés előtt valamit meséljek.
Visszarepül lelkem ködös távolába
A gyermek-esztendők csodás országának;
Kutatom az édes, bübájos meséket:
Altató meséit az édesanyámnak.
Hasztalan kutatom! Eltüntek a mesék,
Mint ébresztő fénynél a gyönyörü álom.
Az életvihartól megfakult lelkemben
Bübájos meséknek nyomát se találom.
Pedig a gyerekek várnak a mesére,
Szemeikben a vágy gyertyácskái égnek.
Hogy az ő apjuk még mesélni se tudjon,
Egy percig se mernék gondolni szegények.
Pedig én nem tudok! Gondtalan gyermekkor
Altató meséit régen elfeledtem;
Nehéz gond képében már csak a sárkányuk
Repül szárnycsattogva gyakorta felettem.
Mesemondó tündér, kerülj a házunkhoz,
Lebegtesd meg kissé bübájos két szárnyad!
Sugj fülembe mesét: altatót, édeset;
Mert a gyerekeim kiváncsian várnak.

Hopp, gyerekek,
Figyeljetek!
Itt a mese:
Mese, mese mess kenyeret!. . .
Tul hegyeken, tul tengeren,
Hol aranyos kalász terem:
Van egy ország, szép kis ország,
Ugy hijják, hogy Magyarország.

Ott született apa, mama,
Onnan üzen a nagymama.
Nagyapa is ott pihenget
Ölén egy szép, tágas kertnek.
Nincsenek ott magas házak,
Füstös, kormos, zugó gyárak.
Nincsen ottan olyan lárma,
Mintha a föld táncot járna.
A napocska szebben ragyog,
S akikre süt: mind magyarok.
Virág nyilik erdőn, réten,
Pillangó száll minden lépten.
Mókus ugrál a faágon,
Madár fütyül lombos fákon.
A harangok szépen szólnak
Élőnek és haldoklónak.

•

"Apukám!" . . .
— Félve szól mesémbe a legnagyobb lányka —,
"Magyarok vagyunk mi?" — kíváncsian kérdi.
"Persze hogy magyarok!" — felelem én vissza.
S nagyot néz a gyerek, mint a ki nem érti.
"Van a magyaroknak hazájuk, apukám?"
"Hogyne lenne, fiam, hiszen most emlitem!"
Elhallgat a gyerek, majd meg ujra kezdi:
"Apukám, hát akkor mért vagyunk mi itten?!"

Nézek a gyerekre
Elszoruló szivvel:
"Édes kisleányom,
Ugy sem értenéd meg:
Magyar föld gyermeki
Hazát mért cserélnek"! . . .
S elhallgat a kérdés
Elhallgat a válasz . . .
Vége a mesének!

LEVÉL AZ ÓHAZÁBA

Megkaptam leveled, régi jóbarátom,
S megrajzol az elmém, hogy soraim szántom.
Lelki szemeimmel olyannak látlak itt,
Ahogy együtt ültük iskola padjait.
Pedig mikor volt az, hej de nagyon régen,
Hogy ott barangoltunk az Eged tövében:
Virágtermő réten.

Gondtalan gyermekkor napsugaras képe
Belérajzolódik lelkem közepébe.
Az emlékezésnek vesszŏ-paripája
Szilajul elragad rég nem látott tájra.
Bár az élet-vihar sokszor földhöz vágott,
Fölfogja szivem a derüs napvilágot,
S terem még virágot.

Itt járom utait idegen világnak,
Megszolgált kenyeret szememre nem hánynak;
Idegen ég alatt raktam meg a fészkem,
Mégis elmerengek az elhagyott fészken.
És mikor elhallgat a vásári lárma:
Megsuhan titokban vágyó lelkem szárnya,
Mintha sirra szállna.

Minek is kérdezed: nem vágyom-e vissza?
Hisz' tudod, hogy "aki Tisza vizét issza"...
De minek folytassam? Sebét a lelkemnek
Ujabb tőrszurással miért vérezzem meg?
Elsodort a vihar, más vidékre csapott;
Leveszem előtte a kopott kalapot.
És tovább ballagok.

Nem tudja becsülni az a boldogságot,
Akibe körmével a bugond nem vágott.
Azt az ősi tölgyet hát megbecsüljétek,
Amit zugó vihar annyiszor megtépett,

Lombját letarolta, elszórta virágát:
Hazátlan magyarok az idegent járják,
Turják a mély bányát.

Kevesebben vagytok ? ! Szeressétek jobban,
S mikor a szülőföld szive nagyot dobban:
Hallgasson zsibaja az élet-vásárnak,
Legyetek fiai a magyar hazának.
Ne legyetek mindig mostoha testvérek,
Koncon marakodó fizetett cselédek,
Dühös ellenségek.

Szünjön meg valaha az ősrégi átok;
Régmult dicsőséget se siratgassátok.
A jövő nagyságát szülje meg a jelen;
Jelszavatok pedig csak a munka legyen.
Amely nép jövőjét a jelenben birja,
Nem ül annak arcán örök szégyen pírja,
S nem vándorol sirva.

Ha kifogyott a tüz, izenjetek nékünk,
Akik itt örökös munka-tüzben égünk.
A szivünk tüzéből megrakjuk a máglyát;
Még a jéghegyek is kigyulnak, ha látják.
Ki tisztes munkába belefogni nem mer,
Ne nézzétek tovább megbocsátó szemmel:
Az nem magyar ember.

Az indulat lova hogy elragadt velem!
A kerékvágásból kizökkent levelem.
Megbocsáss barátom, nem tehetek róla,
Ha tollam sorait vastagabban rójja.
Mert bár fejem fölött idegen nap ragyog,
S nem magyar égboltról néznek a csillagok:
Mégis magyar vagyok.

Szorongó lélekkel nézem pusztulástok;
Sirgödrötök van már, mégis ujat ástok.

Bár nagy ostorával a sorsharag megvert,
Meg nem becsülitek egymásban az embert.
Az egyszerü népet föl nem emelitek,
S azon csodálkoztok, hogy a szive rideg.
Hej, nem ismeritek!

Ha egyszer szivébe jól belenéznétek,
Becsülni tudnátok az egyszerü népet.
Kérges bár tenyere; mert a földet vájja,
De ha kell, a lelkét teszi az oltárra.
Annyi ideje sincs távol idegenben,
Hogy elgyötört teste valamit pihenjen,
De résztvesz mindenben.

Bár a szivem vérzik, itt maradok szépen;
Itt van az én munkás, lelkes magyar népem.
Hazavágyó lelkük, mikor nagyon vérzik:
Elszoruló szivvel mesélgetek nékik.
Édes magyar szóval egymást vigasztaljuk,
De ha magyar föld hivó szavát halljuk:
A szivünk szerelmét mind, mind nektek adjuk.

MOHÁCS

Sok ezer magyarnak sötét temetője,
Magyar dicsőségnek örök szemfedője:
Mohácsi csatatér!
Nem azért vagy gyászos, nem azért vagy szörnyü;
Nevednél nem azért folyik annyi könyü,
Mert ittál annyi vért!

Nevednél a magyar azért sir és gyászol;
Azért vagy te nekünk örökös gyászfátyol,
S könyeznek az orcák:
Mivel a te véres temetőd keresztje
A magyar szabadság utját keresztezte,
S urunk lett az — osztrák!

SZEGÉNY EMBER SORA

Füstfelleget szülő
Vasgyárak tövébe'
Esőverte mühely
Huzódik meg félve.
Gyárak kohójában
Milliók születnek,
Kenyérből is ritkán
Jut ki a mühelynek.
Amott a koldusok
Gazdagokért halnak;
Itt a koldusoknak
Lábbelit talpalnak.

*

Arra vitt az utam, beköszöntem szépen;
Két kis ember görnyedt a javitó széken:
Az egyik a legény, a másik a mester.
Meglátszott, dolgozni egyikük se restel.
A mühely sarkában
Kopogtak vidáman.

Világ forgásáról megeredt a beszéd.
A mester sokfelé jártatta az eszét;
A legény gyakorta nézte az ablakot,
De egyébként végig nagyokat hallgatott.
Koppant a kalapács,
Egy szegre jött a más.

A mesternek hamar széles lett a kedve,
Rászólt a legényre csakugy enyelegve:
"Mikor házasodik? Egyszer csak megjárja,
Hogy egész kivénül és nem akad párja.
Hisz' Amérikában
Sok eladó lány van!"

Megrezzent a legény csontos, sovány karja;
Kötényéhez kapott, hogy arcát takarja.
Majd meg elejtette szurtos kalapácsát,
S utána hajolt, hogy zavarát ne lássák.
Nagyokat köhögve
Nyult lassan a földre.

"Minek házasodjam?" — felelt nagysokára —;
Nem számitok én már semmi boldogságra.
Nyolc éves koromban járomba kerültem,
Tizedik évemtől szük műhelyben ültem.
Husz éves koromban
Öreg ember voltam."

"Minek nekem asszony, minek nekem gyermek?
Beteg fán jó gyümölcs igen ritkán termett.
Miért szaporitsam a koldusok számát,
Akik egypár évig huzzák a más jármát,
S még csak meg se nőnek,
Máris sirba dőlnek."

*

Nagyokat köhögött,
Leült, s elhallgatott.
A szél meg-megrázta
A kormos ablakot.
A mester se beszélt.
Nagy lett a hallgatás . . .
Ócska cipő-talpon
Koppant a kalapács.
Mikor a fejére
Ütött egy-egy szegnek,
Szinte ugy hallatszott:
Koporsót szegeznek.

TALPAS LACI PISTA

Talpas Laczi Pista jól megtermett legény;
Más hibája nincsen, csakhogy igen szegény.
De hogy kitöltötte a katonaságot,
S feleségül vette, kire régen vágyott:
Igy a szegénységet megosztották ketten;
Nyomoruság járma könnyebb is lett menten.
Nem fogott ki a baj a derék menyecskén;
Szorgalmas munkával megéltek kettecskén.

Amikor a soruk fordult volna jóra,
Rászállt a házukra kerepelő gólya.
Talpas Laczi Pista vakarta a fejét:
"Várhatott volna még a rivó kis cseléd!"
Lám, most ágyba került bajával az asszony;
Nincsen aki főzzön, nincs aki dagasszon."
Fejszével a nagy gond a szivének támadt:
Hogy tart el ezután két kezével hármat?

Laczi Pista dolgát meghányta, vetette:
"A munkának ugy sincs itten becsülete,
Nagy Amérikába, hát én is elmegyek;
Aranyból, ezüstből vannak ott a hegyek."
Lelkét a menyecske csaknem kibeszélte,
Szerelmetes szóval marasztotta, kérte:
"Az álmodott sok kincs ne fogjon ki kenden,
Szerelmes szivemmel ne hagyjon itt engem!"

Nagyot rántott Laczi itt a nadrág-szijjon,
Legény legyen talpán, ki vele megbirjon.
Ember létére csak nem éri a szégyen,
Hogy meginduljon tán egy fejércseléden.
Nem is hagyta magát, de készült az utra;
Kérlelni az asszony végre is megunta.
Laczi Pista elment, s ottmaradt az asszony,
Hogy fiatal szivvel egyedül virrasszon.

Régen elment Laczi, az asszony csak várta;
Multak az esztendők, de nem jött a párja.
Mint a nyiló virág esőtelen nyárban,
Csak epedt, csak tikkadt az asszony magában.
Egyik nyári napon a föld szinte égett,
Marokszedője volt éppen egy legénynek;
Hogy a nap sugara őket ugy ne vágja,
Leültek pihenni kereszt árnyékába.

Hogy dolgát nem győzte az asszonyka, szegény:
Később be-benézett hozzá az a legény.
Végre Laczihoz is elért a hir szárnya,
Mintha a kertjében néha kutya járna.
Először nem hitte, másodszor elnyelte,
De hogy tovább tartott, hát megelégelte.
Szive nagy dühében szinte szikrát szórva,
Hamarosan készült, s felült a hajóra.

Nem irt, nem is üzent, de csak otthon termett,
S ahogy benyitott, hát ott játszott két gyermek:
A nagyobbik fiu, másik csuszó lányka.
Lángba borult Laczi, amikor ezt látta.
Elsápadt az asszony nagy ijedelmében;
Nem tudta: hallgasson, vagy inkább beszéljen.
Megszólalt az ember: "Hát igy vagyunk itten?
Ennyire botlottál? Ezt már még se hittem!"

Elpirult az asszony a szemrehányásra,
S kötényét kapta föl, hogy ura ne lássa.
Nagy hallgatás után megszólalt az asszony,
S hogy a tagadásból nem lett volna haszon,
Vérének hibáját beismerte szépen:
"Isten látja lelkem, megbántam a vétkem.
Hivogattam haza, de kend csak nem tért meg.
Parancsolni tovább nem tudtam a vérnek."

"Csak kendet szeretem, azt abból is látja,
Hogy egészen kendre hasonlit a lányka."

Talpas Laczi Pistát tüzelte a méreg,
Hogy a csalfa asszonyt ott nyomban ölné meg.
Körül is nézett, de nem látott egyebet,
Mint a pitvar végén egy darab kötelet.
Fogta a kötelet izmos jobb kezébe,
S a sikongó asszonyt végigverte véle.

Miután az asszonyt véges-végig verte,
Megnyugodott kissé vérre szomjas lelke.
Sarkon fordult és ment a falu-házára:
"Biró uram, itt van az orvoság ára.
Megvertem az asszonyt, még pediglen nagyon,
Hát fájdalom-pénznek ezt itt nekihagyom."
Kétszáz pengőt nyomott a biró markába,
S visszaindult rögtön nagy Amerikába.

BARÁTAIMHOZ

Ugy fölzavartátok szunnyadó lelkemet,
Mint pihenő tengert a zugó zivatar.
Hányódik a lelkem szélüzött csónakként,
Mit a morajló hab földob, majd eltakar.
Keresem a partot, kutatom a révet,
De megzavart lelkem valahogy eltévedt.

Lelkem közepébe akartatok nyulni,
Miként a gyöngyhalász tenger fenekére.
Gyöngyöket kerestek a lélek rejtekén,
S ki tudja: ujjatok igaz gyöngyöt ér-e?
Gyöngyre ha találtok, a ti érdemetek,
Ti zavartátok föl szunnyadó lelkemet.

Ha pedig csalódtok fölzavart lelkemben,
S igazi gyöngy helyett kavicsot találtok:
Csalódott halászként én szegény lelkemre
Hideg kavicsáért ne mondjatok átkot.
Mert tehet-e arról a lélek, a tenger,
Ha gyöngyét már régen meglopta az ember?

BELGRÁDI HŐSÖK

Csöndes éjjel borul
Belgrád városára . . .
Mindent betakar a
Sötét éjjel szárnya.
Hallgató éjszakán,
Takaró sötétben
Nyugszik minden, csak a
Gyilkos szándék ébren . . .
Megvillan a gyilok:
Jaj annak, kit talál!
Minden gyilok végén
Ott setteng a halál.

*

Lopva-lessel, kard a kézben
Gyilkos népség tettre készen . . .
Fenyegető, sötét árnyak
Huzódnak a palotának.

Fegyver dörren, szablya csörren...
Bomba durran, ajtó zörren.
A düh utját mi sem állja . . .
Rátörnek a szerb királyra.

"Fuss! Menekülj innen
Én királyi férjem!"
"Nem futok! Nem megyek!
Hisz van, a ki védjen!"

"Hallod? Már itt vannak!
Ugy borzadok, félek!"
"Testőrök! Cselédim!"
— Nincs sehol egy lélek.

Reszkető asszonyát
Karjaiba zárva,

Menekülne immár
A szerbek királya.

Bezuhan az ajtó . . .
"Irgalom! kegyelem!"
"Elmegyek, nem leszek
Többé fejedelem!"

"Halál! Nem irgalom!"
Villanó kard éle
Véres barázdát von
Gyönge nő testére.

Zug, dörög a fegyver,
Kaszabol a kard-él.
Királyi palotán
Végigömlik a vér.

A haldokló hörög,
De máris temetnek:
Lelökik, ledobják
Szükölő ebeknek.

*

Megkondul Belgrádnak
Mindenik harangja.
Gyülik a gyilkosok
Apraja és nagyja.
Nagyban imádkoznak,
Buzgón énekelnek . . .
Köszönik erősen
A magas egeknek,
Hogy olyan derékul
Öltek, gyilkolhattak,
Meg hogy most egy másik
Királyt választhattak.
Akit, hogyha kedvük
Ugy hozza esetleg:
Haldokolva dobnak
Ujból az ebeknek.

TIZ ÉVES FORDULÓN

Tiz esztendő! Szárnyas paripáján az idő
Megpihenés nélkül mindegyre fut, szalad...
Emberek születnek és népek pusztulnak
Az időnek egy-egy szökkenése alatt...
Tiz esztendeje már,
— Épp ma van a napja —
Hogy kiadta lelkét
A magyar nép apja.
Nem magyar a föld, hol lelkét kilehelte,
De a magyar földre szállt vissza a lelke.

Tiz esztendő! Sokan azt gondolták akkor,
Hogy a tiz évnek majd nem mulik el fele,
S a magyar nép apját elfeledi végleg;
Könnyeit elsirván, nem gondol majd vele.
Hiszen tiz esztendő
Nagyon elég arra,
Hogy feledjen a sziv,
Ha éppen akarja.
Csakhogy téged, apánk, el nem feledhettünk!
Meg nem haltál, habár elsirtunk, temettünk.

Tiz esztendő?! S ennyi elég volna arra,
Hogy Kossuth Lajosnak elmosódjék képe,
A mely be van irva, a mely be van vésve
A magyar szivének kellős közepébe?!
Kossuth apánk lelke
Ott van füben, fában,
Zugó mennydörgésben,
Pacsirta szavában.
Nincs a magyar földnek olyan kis porszeme,
Mit át ne ölelne a Kossuth szelleme.

Ámbár eltemette a magyar nép apját,
Maga körött érzi, maga előtt látja:

Kossuthnak lelke sir, a mikor megszólal
Szántóvető fölött a lég pacsirtája.
Illatos virágon,
Mikor hajnal dereng,
Nem a harmat csöppje,
Kossuthnak könnye reng.
Ő hullatja könnyét minden kis virágra,
Mert a magyar népnek most sincs szabadsága.

Tiz esztendő óta, ha az ég mennydörög,
S villámtól piroslik az égboltnak alja:
A magyar nép egyre Kossuth nagy lelkének
Háborgását véli, tiltó szavát hallja.
Egyre lesi, várja
Azt az EGY villámot,
A mely összetöri
A régi világot . . .
Mikor Kossuth lelke örömkönnyét sirja,
S a magyar nép többé nem vándorol sirva.

GYÁR TÖVÉBEN

Idegenben, gyár tövében
Iszogatnak, dalólgatnak.
Nótaszótól csak ugy remeg
A megfakult korcsma-ablak.

Fölsir közben a hegedü:
"Mi fehérlik ott a síkon? . . ."
Elhallgat a vig nótázás,
Hogy a lélek vele sirjon.

Panaszkodik a hegedü;
A szemekben könycsepp ragyog.
Idegenben, gyár tövében
Könyezgetnek a magyarok.

AZ ELHAGYOTT FALU

AZ ELHAGYOTT FALU

Üvöltő szél hangos panaszával
Erre-arra fut . . .
Éhes ebként végigbarangolja
A kicsi falut.
Megzörgeti a vásott ablakot;
Be is pillant, de ki sem akad ott.
Belekap hát a ház üstökébe,
Szerteszórja darabokra tépve.

Majd pajzánul a rongyos tetővel
Messze elszalad . . .
Hajdan boldog, zajos hajlék helyén
Puszta fal marad.
Mint mezitlen koldusa utszélnek,
Könyörög a puszta fal az égnek.
És a felhő alamizsnaképpen
Hópehellyel beborítja szépen.

Nincs, nem maradt senki a faluban,
Ki védje, ójja;
Vándor-madárként mind elköltözött
Régi lakója . . .
Gazdátlanul maradt pajta, verem;
Gazdái ott küzdnek tul a tengeren.
Egy vén ember maradt hirmondónak;
Egyért meg a harangok se szólnak.

Nincs a magára maradt öreggel
Más, csak kutyája;
Mind a kettő a vándor-madarat
Ott lesi, várja . . .
De hasztalan; mert egyik se tér meg!
Nyár vihara, zord szele a télnek
El-eljönnek idegen határról,
De egy se tud a vándor-madárról.

A kemény tél most is beköszöntött;
Itt a karácsony.
Szétnéz a szél, de a kis falun már
Nincs, a mit bántson.
Egyet fordul, s repül más határra . . .
Az öreg is, ki hasztalan vára:
Utnak ered más faluba, messze,
Hogyha meghal, legyen, ki temesse.

KÓRHÁZBAN

Csicsergő, kis madár
Szállj le ablakomba;
Vidd el üzenetem
A messze távolba.

Vidd el arra, vidd el
Naphozó keletnek,
Hol az ég a földdel
Összeölelkeznek.

Kopogtass ablakán
Az édesanyámnak;
Mondd, hogy engem vissza
Hasztalanul várnak.

Nem kérek egyebet,
Nem kivánok többet:
Csak a határunkról
Egy maréknyi földet.

Ha idegen földön
A szemem lezárnám:
Magyar föld legyen itt
Az örökös párnám.

AZ AMERIKÁS MAGYAR OTTHON

Este van . . .
Csillagos egével
Hófehér leplével
Megjött a karácsony.
A gondos gazdasszony
Büszkén tekint végig
Ünnepi kalácson.
Elcsöndesül minden . . .
Alig-alig szólnak,
Mégis minden beszél,
Mintha lelke lenne
A csillagnak, hónak:
Születése napján
Világ-megváltónak.

*

Kis karácsonyfának kigyul a gyertyája.
Éneklő gyereknép az ablakot járja.
Teritett asztalnál ülnek az öregek,
Imádkozás után a beszéd megered.
És folyik a beszéd, csak akkor hallgatnak,
Mikor énekszótól csendül meg az ablak.

Öreg és fiatal ugy hallgat a szóra,
Mintha Tündérország muzsikája szólna.
Megjött a nagy utról a család legénye;
Unszolják, hogy sorát egyig elbeszélje.
Mondja el csodáit nagy Amérikának,
Hová a magyarok drága kincsért járnak.

Van is a legénynek a beszédre gondja;
Néhol a csodákat még jól meg is toldja.
Könnyük is kicsordul a jó öregeknek,
Hogy a csodás földre ők már nem mehetnek.
A gyereknép pedig csak a száját tátja,
S örül, hogy a sok jót majd egyszer meglátja.

Imádságos estén elborul a lélek,
Jólétről és kincsről hogy igy elbeszélnek.
Odavan a kis ház egész boldogsága,
Méregfogát a vágy a szivükbe vágja.
Nagyot sóhajt egyik a mondóka végén:
"Amerika földjén ünnepelek még én."

*

Apró, kormos házban
Nagy szivbéli gyászban
Magyarok busulnak.
Nagy Amérikában
Nincs munka a gyárban,
Hát mind szomoruak
Karácsonyi gyertya
Nem gyul ki a házban...
Fölsóhajt az egyik:
"Jobb az óhazában!"

FEJFÁK

Temetőben jártam. Szegény, jó anyámnak
A sirját kerestem.
Megakadt a szemem sok, magyar irásu
Fejfán és kereszten.
Meg-megálltam néhol, el-elolvasgattam
A fejfák irását . . .
S tudj az Isten, miért, nem tudtam elnyomni
Könnyeim hullását.

Távol idegenben szegény, jó anyámnak
A sirját kerestem,
S a jövőnket láttam sok, magyar irásu
Fejfán és kereszten.
Habár élni látszunk, egyre temetkezünk
Messze földet járva . . .
Nem teszünk egyebet, mint betüket vésünk
A magyar fejfákra.

FIAM SZÜLETÉSÉRE

Megérkeztél valahára:
Szivünk-lelkünk reménysége.
Örömünktől mintha a nap
Nagyobb tüzzel, lánggal égne.

Gyönyörködünk egyig benned,
S eldicsekszünk mindenkinek.
Látásodra szivünk hurját
Tündér keze penditi meg.

A boldogság glóriát fon
Édesanyád feje körül.
Földi baját elfeledve,
Szive-lelke benned örül.

Szeretettel, aggódással
Kis bölcsődben hogy elnézlek:
Szivem táján szoritását
Érzem erős, titkos kéznek.

Hirtelenül fájóvá lesz
A jelen nagy boldogsága;
A sejditès gyilkos kését
A szivembe belévágja.

Öröm helyett szinte szánlak
Szerelmetes, kis cselédem,
Aki boldog vagy jelenleg;
Mert nem voltál eddig ébren.

De fölébredsz valamikor;
Fölriaszt a sivár élet.
És ettől az ébredéstől
Helyetted én máris félek.

Látó szemed a világot
Csodálkozva körüljárja.

S lépten-nyomon belébotlasz
Az emberi gonoszságba.

Aranyszivet kínálsz oda
Becsülettel az életnek,
S az aranyért koldus módon
Garasokkal fizetgetnek.

Csalódni fogsz, mint az apád,
S mint a legtöbb lelkes ember,
Kit az élet ostorával
Lépten-nyomon ugy végigver.

Magyar szülők gyermeke vagy,
S itt nősz föl az idegenben.
Azt se tudja majd a szived:
Hangosabban kiért verjen?

De minek is verne szived?
Hisz' a szivre mit sem adnak.
Dobogjon a mások szive,
Csak a hasznot tartsd magadnak.

Kő legyen a szived helyén,
Ne légy rabja a lelkednek.
Kincseket gyüjts, amig mások
Elvek miatt verekednek.

Ugy légy magyar, ha szükséges,
Vagy amikor hasznát látod.
Csak önjavad legyen mindig
A legelső jóbarátod.

De nem, mégsem, édes fiam!
Bár az élet sokszor megver,
Maradj te csak mindenkoron:
Becsületes, magyar ember!

A MI SZEGÉNYSÉGÜNK

Ebéd után kettecskén ugy
Elbeszélgetünk.
Szóba kerül sok bajával
Egész életünk.
Beszédközben akaratlan
Odalyukadunk:
— Szégyen ide, szégyen oda —
Szegények vagyunk.

Feleségem elsorolja:
"Ez sincs, az sincs még."
A sötét gond ránk teriti
Halottas ingét,
S nagyhirtelen elhallgatunk
Beszéd közepén . . .
Majd a csöndet megszakitva,
Szóba kezdek én.

"Igazad van, édes párom,
Tenger a gondunk.
Széles utján az életnek
Mi csak gyaloglunk.
Lelkünk szárnyán ott repülünk,
Hol virág terem,
S földi lábunk megbotlik egy
Darab kenyeren."

Beszéd közben befut hozzánk
Öt pajkos gyerek,
Mint valami fürge-szárnyu,
Vig madársereg.
Csicsergésük mind elüzi
A gond fellegét;
Mosolygásuk aranyszála
Terül szerteszét.

Borus gondja az életnek
Egyszerre oda . . .
Napsugártól, szivárványtól
Fényes a szoba.
Nem szólunk, de gyönyörködve
Ugy elhallgatunk.
A lelkünk csak egyre mondja:
"Gazdagok vagyunk."

TALYIGÁS KIS PÉTER

Talyigás Kis Péter egyszer csak elindult
Nagy Amérikába.
Jólelkü magyarok hamar beszerezték
A szenes bányába.
A második héten Talyigás Péternek
Ottmaradt a lába.

Koldus lett belőle, gyámoltalan koldus,
Olyan világ terhe.
Idegen országban, fiatal korában
Jaj, de megvan verve!
Bus sorát megirni a feleségének
Ugyan hogy is merje?!

Nem is irt felőle, nem is üzent róla
Szegény asszonyának . . .
Mankón támaszkodva kiállt a sarokra,
Ahol sokan járnak.
Igy ette kenyerét Talyigás Kis Péter
Az arany-országnak.

Ha az asszonyának levelet irt néha,
A sorát dicsérte:
"Jó módom van itten, nem dolgozom ingyen,
Megfizetnek érte" . . .
És a könnye hullott dicsekvő koldusnak
Mindegyik levélre.

MAGYAROK JUDÁSA

Valamikor Judás harminc ezüst pénzért
Kajánul eladta a szerető Mestert . . .
Téged meg, magyar nép, ki küzdesz a létért,
S akit az uristen itt is, ott is megvert:
Oktalan baromként vesznek és eladnak;
Szótlan eszköze vagy henyélő "uraknak",
Kik zsirodon hiztak, s rád még szennyet raknak.

Harminc ezüst pénz volt Judásnak a bére;
Nem harminc ezüst kell a modern Judásnak.
Százezrenkint vittet Golgotha hegyére,
Hogyha ez az utja a polcra-jutásnak.
Akik vállaidon nagyra emelkedtek,
Azok törnek pálcát hazugul feletted,
Azok állittatják neked a keresztet.

Paraszt, barom voltál csak a magyar földön,
Melyért neked kellett élned és meghalnod!
Szellemeden ott volt az a sötét börtön,
Mely igában tartja az esztelen barmot.
Hullattad a véred, törted a tenyered;
Nem törődtek vele, hogy könnyed megered;
Mert nincs amit megszegj: fekete kenyered.

Koldusbotot vettél, messze vándoroltál,
Hol könnyeid hulltak a falat kenyérre.
Üzött vadnak néztek, mert idegen voltál;
Sámsoni munkádnak megvetés volt bére.
Bár ezer veszély közt dolgoztál serényen,
S könnyed, véred volt a fekete kenyéren,
Hogy szegény családod ne pusztuljon éhen . . .

Palotát emeltél nem magadnak, másnak;
Te magad hevertél szük, sötét vacokban.
Milliók urai Párisban pompáznak,
Mig te rájuk keressz fekete rongyokban.

A barmot kimélik, téged nem kimélnek,
S hozzá veszett hired eresztik a szélnek;
Mert kenyeredből adsz sok éhes cselédnek.

Régi bajod üldöz, a nyomodba hágott:
Judásod lett, kiről azt hitted, hogy véred.
Megfogott itt ujból az a régi átkod,
Hogy szived aranyát hizelgőknek méred.
Elárult a Judás, akit megöleltél,
Akit vállaidon magasra emeltél,
S ki magabiztában arcul köpni nem fél.

Beárult a Judás, feketére festett,
Hogy csak pióca vagy, azt állitá rólad.
Amely elleped itt a nemzeti testet . . .
Itt csak a pénzt szeded, hogy máshol elszórjad.
Egy ország hivőleg tekint a Judásra,
Aki jónevednek a sirgödröt ássa . . .
S neked szavad sincsen az arculcsapásra!!

A POKOL

Ne tagadjátok a pokol létezését.
Meg ne tagadjátok! . . .
Hiszen mindenfelé les a pokol rátok.
Én szegény véreim,
Kik tágas térein
A munka poklának az igát huzzátok.

*

Templom közeléből
Láttam ilyen poklot . . .
Morajló gyomrából
Lángkévéket ontott
Dühösen az égre . . .
Társam magyar pap volt,
Ki megszólalt végre:

"Látod, mintha csak a pokol feneketlen
Gyomra okádná ki szikráit hörögve!" . . .
Egy lángkéve éppen odavilágitott
A tüzben kinlódó sok, szegény ördögre.
Igazad van, szóltam, csakugyan a pokol
Az a szikrát szóró, haragos lángtenger,
S a pokolban küzdő, vérző szegény ördög
Nagyrészt magyar ember" . . .
Mögöttünk hallgatott az Istennek háza,
Előttünk a pokol lángcsóváit rázta.
Hirtelen sötét lett, aztán nagyot dördült . . .
S az én pap barátom futott a kórházba.

•

Miért üldöz minket a rémséges átok,
Hogy mi pokol kinján csak másnak válthassuk
Meg a mennyországot?!

A HÁBORGÓ VEZUV.

Háborog a Vezuv! Lángkévéit föl az
Ég felé dobálja . . .
Fölkavart gyomrának rettenetes tüzét
Önti ki a szája.
Eltemet hamvával, agyonsujt kövével,
Mit utjában talál,
Cseppfolyó tüzének tengernyi árjában
Ott les ezer halál.
Bölcsek találgatják, tudósok kutatják
Háborgása okát:
Vizsgálják a hamut, a követ, a lávát,
Mit gyomra kiokád.
De minek kutatják? A sok vért, gazságot
A vén föld utálja;
Megittasult tőle, fölfordult a gyomra,
S most mind kiokádja.

„AZ ÖRDÖG"

De sokat küzdöttünk, de sokat harcoltunk
Ebben az országban.
Arcunk verejtékét, fájó szivünk vérét
Hullattuk hiában.

Halomszámra pusztult vándorló, magyar nép
A munka mezején;
Méltánylás csillaga még se ragyogott föl
Sohasem az egén.

Valami vad ország sötét fiainak
Néztek csak bennünket;
S hogyha följajdultunk: kutyába se vették
A becsületünket.

Nem segitett rajtunk bátor törekvésünk,
Becsületes multunk.
Lenéztek bennünket; hasztalan dolgoztunk,
Hasztalan tanultunk.

Sok küzdelem után megjelent "Az ördög",
Kisegitett minket:
A lenézett népség szellemi utjára
Virágokat hintnek.

Elhagyott mindenki, nem becsült meg senki,
Mégis talpraálltunk.
Emberek gyülöltek, s "Az ördög" maradt csak
Segitő barátunk.

"Az ördög" nyomain diadalra jutott
Itt a magyar muzsa.
Lesz tán becsülete majd egyszer annak is,
Ki az igát huzza.

NÉVTELEN HŐSÖK

Hadverő hősökről szól a történelem;
Vérontó csatákhoz visszaszáll a jelen.
Emberirtó hadról a költők regélnek
Bübájos mesét a késő nemzedéknek.

Virágból, cserágból kijut hősi sirnak;
Egy-egy haditettről könyveket is irnak.
Az ember-mészárlást dicsfény takargatja,
Okozóit a nép szentekké avatja.

Tépnek a babérból költők és müvészek,
A képmást faragók, festők és zenészek.
Ügyes politikus, sikeres pénzember
Dicsőségén senki megütközni nem mer.

Van a dicsőséghez mindenkinek jussa,
Csak kimért pályáját valahogy megfussa.
De joguk nincs hozzá ujságcsinálóknak,
Akik névtelenül küzdenek, kinlódnak.

Lüktető erei az emberiségnek,
Kiket üres lelkek mégis csak lenéznek.
Világot épitnek, mint a méh, a hangya;
Müvük sikerét más pénzre váltogatja.

Éltük olyan, mint a Tisza virágának,
Jeltelen sirjukhoz bucsusok se járnak.
Ha egy-egy elbukik, terhét már nem birva:
Zajtalanul viszik az ingyenes sirba.

Millió betübe öntik bele lelkük,
De nevüket azért nagyon ritkán leljük.
Anélkül osztják szét a lelkük szerelmét,
Hogy kincsben, hirnévben árát követelnék.

Napszámosai csak az emberiségnek,
Kik az utókortól szobrot se remélnek.
A kuszált szálakból szines leplet szőnek,
S megvetik az ágyát titkos jövendőnek.

A tegnap kicsiből ma nagyot faragnak;
Nem bánják, ha maguk kicsinyek maradnak.
Más segitésére odatartják válluk,
De az ő bajukban ki se gondol rájuk.

Titkos munkásai rohanó világnak,
Kiknek érdeméről még rovást se vágnak:
A világ ámbátor nem gondol veletek,
Haladása jórészt a ti érdemetek!

Emberölő harcról bár szóljanak mások,
Tudósok érdemét mondják az irások,
Lantjukon bárkiről zengjenek regősök,
Előttem ti vagytok az igazi hősök!

HEJ, CIGÁNYOK!

Hej, cigányok! Az áldóját,
De széles a kedvem.
Kimulatom magam egyszer
Távol idegenben.

Hej, cigányok! Huzzátok el
A kedves nótámat!
Muzsikába fuljon belé
Fiastól a bánat.

Hej, cigányok, a csillagát!
Fakovát sem értek;
Mert a szivet velem együtt
Otthon feledtétek.

SAJTÓSZABADSÁG

Régesrégen született már
Az ujság, hogy szárnyot adjon
Az emberi gondolatnak . . .
Az emberjog megrablói
Megijedtek tőle nagyon,
S a szárnyakra láncot raktak.

Megnyirbálták a tollakat:
A gondolat ne szállhasson . . .
Vagy ha néha föl is rebben
Tépett szárnyban bizakodva:
Rablott jognak ne árthasson,
Hulljon porba szárnyszegetten.

Hosszu évek jöttén-mentén
Föl-fölrepült a rab, szegény,
Hogy az eget végigmérje . . .
Leütötték, eltiporták;
Sötét börtön bus fenekén
Vére hullott bilincsére.

Nagysokára jöttek mégis
Földrengető, csodás évek:
Ledőltek a börtönfalak . . .
Szebb jövendő mámorától
Mind föllázadt a rablélek,
S repültek a rabmadarak.

A jogtiprók vére elhült,
Hogy letört a börtön-lakat,
Hogy megnyilt a börtön-ajtó.
A gondolat szabadságát
— Visszanyervén a tollakat —
Széthordta a szabad sajtó.

Milljó betü szabad szárnyon
Gyorsan repült, mint a sólyom,
S hirdette a szabadságot . . .
Gyászos idők fájó sebe
Vérboszuért hogy ne szóljon:
Hintette rá a virágot.

Hirdette a szabadságot,
Hintegette a virágot,
S évek multán mit kap érte?
Gerinctelen lojalitás
Szárnyaiba belevágott,
Kinőtt tollát jól megtépte.

Szabadsága születésén
Ünneplik a magyar sajtót . . .
Az ünneplés mit is jelent?
Szava Bécsnek ha nem tetszik:
Nyitják előtte az ajtót
És kirugják a — becstelent.

KUTYABŐRÖS ISMERŐSÖMNEK

Derék legény vagy, annyit mondhatok;
Kanállal a tudást nem etted.
De hát minek neked hitvány tudás,
Ha ősi fény ragyog feletted?

Kutyának ócska bőrén őseid
Nagy érdemét büszkén mutatod.
Haragszol is, ha hitvány földi lény
Nem emel előttük kalapot.

Mások kegyelmén éldegélsz magad,
S paraszt előtted minden ember:
Ki gyáva módon inkább dolgozik,
De más nyakára ülni nem mer.

Zsidó, paraszt, tudós neked "bagázs";
Egyik se tud mutatni eret,
Amelyben ősi, kék vér csörgedez.
Zsidó pénzét csak meg nem veted.

Paraszt penészes pénze megragad
A kék eres tenyér ölében;
Nagy őseid nevét sorolgatod,
Hisz' értük lopni semmi szégyen.

Derék legény vagy, bátran mondhatom;
Hetykén futod meg élted utját.
Kutyának bőrén minden érdemed,
De nem büszkék reád a kutyák.

ÜNNEP UTÁN

Tegnap még fényes volt mindenütt az ablak:
Kicsinyek, öregek ajándékot kaptak,
Vigasságot csaptak.

Ma meg csöndesség van . . . Mulatók pihennek.
Játékát megunva, eltörte a gyermek . . .
Néhol rá is vernek.

Ünnepi zaj után
Hétköznapi utcán
Zsákkal hajlott hátán
Megjelenik Náthán:
Az öreg rongyszedő.

*

Ilyen a mi sorsunk!
Ma még örülünk a csillogó játéknak,
Minek neve élet;
Holnap összetörik a ma játékszere,
S hitvány rongyaiért lopva felénk léptet:
Az örök rongyszedő.

FÖLTÁMADUNK

"Föltámadt Krisztus e napon" . . .
Kondul a harang, zendül az ének;
Buzgón éneklik ifjak és vének:
"Alleluja!"

A természet szive melegével
Megtöri bilincsét a zord télnek;
Kidugja fejét az alvó virág,
S erdő, mező uj életre kélnek.
Néma temetőnek sirhalmain
A letünt élet helyén támad más;
Bus sirhalmak fakadó virága
Azt hirdeti, hogy van föltámadás.

Föltámadással biztat fejfája,
Keresztje a csöndes temetőnek:
Fejfák tövében, holtak csontjain
Holt virágok helyett élők nőnek . . .
Magyar népem! Ki ezer év óta
Régi siron az ujabbat ásod,
Csak neked ne lenne hát még egyszer
Tavasz nyilásán föltámadásod?!

Holtak porából is uj élet kél,
S ujabb virág csak neked nem fakad?
Föltámadásod dicső himnuszát
Sohase zengheti már ajakad?
Századokon át mások életét
Azért őrizted véres karddal ott,
Hogy véreden életet adj másnak,
S te magad légy: se élő, se halott?!

"Alleluja!"
Buzgón éneklik ifjak és vének,
S magyarul szól a magasztos ének.
Magyarul szól, meghallja az ég is:
"Föltámadunk, föltámadunk mégis!"

A VÉN SAS

Szeme is meggyöngült,
Szárnya is megtépve;
Nem nézhet merészen
Napsugaras égbe,
Nem szállhat magasba:
Erőtlen a szárnya . . .
A vén sas tépetten
Az utolsót járja.
Messze, messze vágyik:
Nyugalmas vidékre.
Nem tartja itt egyéb,
Csak a mult emléke.

Hej! Az a dicső mult, zivatarral vésszel,
S égi háboruval,
Amikor a sasok együtt röpültek a
Mennydörgő boruval!

Ott volt köztük ő is, vijjogó haraggal
Rémes harcra készen,
Amikor a latrok mind rajtaütöttek
Az ősi sas-fészken.

Véresen kelt a nap, véresen pihent le
Magyarlakta földön . . .
Azt hitték a sasok, hogy szabadok lesznek,
Ha még egyszer följön.

És repültek, szálltak, harcoltak, vérzettek
Ezernyi veszélyben;
Szárnyaszegetten bár sok ezer lebukik,
Csak a haza éljen!

De mikor legjobban várták a derengést,
A fényes napjöttét:
Hirtelen elborult, s befödözött mindent
Az ijesztő sötét.

Meghaltak a sasok . . . Egynéhány valahogy
Idegenbe vágott;
Idegen ég alatt ejté bámulatba
Ujra a világot.

Letüntek a sasok: ki harcban, ki pedig
A kor sulya alatt . . .
Büszke sasok közül a megtépett, vén sas
Egymagára maradt.

Szeme is meggyöngült,
Szárnya is megtépve;
Nem nézhet merészen
Napsugaras égbe.
A vén sas tépetten
Az utolsót járja . . .
Fénylő gyöngytől ragyog
Olykor szempillája.
Vajjon mit sirathat:
Régmult dicsőséget,
Vagy tán az elhagyott
Ősrégi sasfészket ? !

OKTÓBER HATODIKÁN

Könnyeit hullatja a borus ég,
Siró szellő zörget ablakomon . . .
Borongó lélekkel a vértanuk
Irtózatos sorsán gondolkodom.

Egyig hősök voltak. Milyen hősök !
Hasonlókat nem szülnek évszázak,
S a koldult kegyből urrá lett hitvány
Mind agyonverette, mint a kutyákat.

Az ég könnyében talán ők sirnak,
Panaszuk a szél hordja szerteszét;
Mert az unokák most szolgamódra
Csókolják a gyilkos sintér kezét.

WASHINGTON SZAVA

A budapesti Washington-szobor leleplezése alkalmából.

Üdvözöllek, magyarok hazája!
Üdvözöllek, istenadta nép!
Izmos karját ölelésre tárja
Népem, lakva a föld más felét.
Csókját küldi velem a tenvéred,
Kit szültél, s az én hazám nevel...
Javaid bár soknak szüken méred:
A tenger se mosta képed el.

Drága gyöngén véres veritéknek
Reménységül küldött gyermeked!
Jegykendője vagyok én lelkének;
Szive vérén váltott meg neked.
A hideg érczben érző sziv dobog,
Holt anyagnak minden része él;
Lelkeden ha dermesztő köd borong:
Napsugaras tavaszról beszél.

Virághozó tavaszod nyilását
Egyre várják honom kebelén,
Kik elmentek, hogy könnyed ne lássák,
S veled sirnak — mondom hittel én —.
Hitvány fia mert nincs a magyarnak.
Tanu rá e föld, s az én honom.
Itt a hantok hősöket takarnak,
Élet kél ott magyar izmokon.

Vérrel, könnyel ázott multad után
A sors hozzád igaz, hogy fukar;
Nyiló virágai másnak jutván,
Fiadnak sirt sem ád az ugar.
Magyar nép, az ősugar virágot
Lesz idő, hogy csak neked nevel.
Kelni látom ujabb napvilágod,
S oszlik multadról a ködlepel.

Hajnal-derengésén szebb jövődnek
Testvérül fogadd el népemet!
A testvér-szálak régen szövődnek:
Sok fiad jogunkért vérezett,
Szülötteid acélos karjának
Sokat köszön az én nemzetem.
Viszonzásul most én e hazának
Minden fiát szivhez ölelem.

Az uj frigynek szent zálogaképpen
Reményt nyujtva állok majdan itt...
Fogadd el azt édes testvér-népem,
Mire honom sorsa megtanit!
Legyen bár egy ország népe szegény,
Mely igáját nyögve viseli:
A boldogság napja kisüt egén,
Öntudattal ha szivét leli.

Boldogulni hogyha mind akartok:
Harc boruját béke-nap váltsa,
S pótolja az emberirtó kardot
Teremtő munka kalapácsa!
Munka legyen a jövőd zenéje,
Melynek hangja átzeng a tengeren!
Szabad földön tetterősnek érve,
Vándor véred akkor itt terem.

Visszahozza teremtő eszmékben,
Mit erőben áldozott nekünk.
Örömnapod fölragyog az égen,
S könyet hullat majd a mi szemünk.
Magyar nép, ha ezt a könyet látod,
Ne hidd: az irigység könnye ez!
Hogy veled osztjuk a boldogságot,
Szemünkben köny azért rengedez.

Boldogságod dala ha fölhangzott,
Őrhelyemről ugy ledöntsetek!
A véren szerzett ércből harangot,
Zugót, messzecsengőt öntsetek!

Harangszóban megtért fiad lelke
Vigan hirdesse a nap alatt:
A magyar nép szivét már meglelte,
S valahára boldog: mert szabad!

MAGYAR SZIV

Kalásztermő, magyar róna
Szomoruan hallgat.
Nótazengő, jó fiai
Idegenben vannak.
Idegen föld ölén,
Nem magyar ég alatt
Rendre hullnak, halnak.

Magyarszülő, tágas róna
Harmat-könnyét sirja,
Mikor kigyul fölötte az
Égbolt hajnalpirja.
Könyezik a róna;
Mert fiait egyig
Táplálni nem birja.

Szomorkodó, magyar rónán
Elterül a felhő,
Mint valami bánatjelző
Nagy, fekete kendő.
Azt gyászolja a föld,
Hogy sok ezer fia
Soha vissza nem jő.

Ne sirj róna! Bár fiaid
Idegenben vannak,
S ősi szokást, viseletet
Lassankint elhagynak:
Becsületes szivük
Megmarad jó szivnek,
Megmarad magyarnak.

MAGYAR ÜNNEPNAPON

Ünnepre gyültetek, bujdosó magyarok,
Szülőföldtől távol: tenger-idegenben.
Szemetekben magyar lélek tüze ragyog,
Magyar szivnek vére lüktet az erekben.
A bujdosó szellő,
Könyet ejtő felhő
Idegen világnak szellője, felhője;
De azért, véreim, csak bátran előre!

Szegény szülőföldnek szükös a kenyere;
Fiai ezrenkint vándorutra kelnek.
Elnyeli őket a népek nagy tengere,
De él titkos vágya a magyar kebelnek.
Távoli kékségből,
Csillagfényes égből
Ha lehull a csillag, megrezzentek tőle:
"Lesz-e a magyarnak boldogabb jövője?!"

Ünnepi zajban is elborong a lélek,
Keresi a jövő igéretes magját.
S ugy találja, hogy kik vándorutra tértek,
Szülőhazájukat csak meg nem tagadják.
Magyar az érzésük,
Minden érverésük . . .
Vágyakozó lelkük minden imádsága
Ezer áldást kiván a magyar hazára.

Ne csüggedjetek el, ünneplő testvérek,
Kik bár idegenben izzadtok, véreztek:
Nektek magyar oltár szent lángjai égnek,
S minden magyar szemben öröm gyöngye reszket
Husz esztendő alatt
Minden magyar maradt!
Magyar ablakokban muskátlik virulnak,
Napbarnitott orcák örömtől pirulnak.

Ünnepeljetek csak, bujdosó magyarok,
Harsanjon föl buzgón hálateljes ének !
Szebb jövendő képe biztatóan ragyog
Megpecsétlésén a küzdelmes husz évnek.
Vándorutra kelvén
Az őserdők helyén
A magyar érzésnek oltárt emeltetek;
Hogyne lenne akkor az Isten veletek?!

Vándorló fiai a magyar hazának,
Bár soknak sir se jut majd a szülőföldön,
Akik jó testvérként egymás mellett állnak:
Azoknak a napja valamikor följön.
Legyetek testvérek,
Holtig magyar vérek.
S ha egy-egy csillag hull, ne féljetek tőle:
Mert lesz a magyarnak boldogabb jövője!

MÁJUS 1

"Jogot a népnek!"
Hatalmas sorban vonul a munkás
Május elsején.
Ha már nincs joga, legalább ordit
Érte a szegény.

"Jogot a népnek!"
Az orditástól gyakran megrezdül
Sok, sok fényes ház.
De a milliók jogát csak tovább
Bitorolja száz.

"Jogot a népnek!"
Durran a fegyver, s a tüntetőnek
Ottmarad foga.
Lelövik, mint ebet; mert a népnek
Kérni sincs joga.

A BESZÉLŐ SZOBOR

— Apponyiék látogatásakor a Kossuth-szobornál. —

Ó, miért is vagyok hideg érczből?
Miért is nem mozdulhat meg karom?!
Eljöttetek, s én szivhez ölelni
Nem tudlak, bár lelkemmel akarom.
Csak egy percre győzhetne a lélek,
Hogy mindegyig megölelhetnélek!

Eljöttetek! Éber szemetekkel
Láttatok-e minden nagyot, szépet?
Láttátok-e, hogy a szorgos munka,
Szabadság tesz boldoggá egy népet?
Ha láttátok, eszetekben légyen,
Hogy a munka tisztesség, nem szégyen!

Láttátok-e, hogy ez a nagy ország
Megbecsüli emberben az embert,
S gondolatra, elvre, avagy szóra
Nem zárt börtönt, rabbilincset sem vert?
Mert egy népnek ugy van csak jó dolga,
Ha az ember nem csuszó rabszolga!

Nézzétek! Itt a széttört bilincs
Mozdulatlan érclábaim alatt.
A nép tette ide, a melyért én
Megdöngettem a nagy börtön-falat . . .
Kibujdosott fiai a honnak
Idejönnek, s vélem imádkoznak.

Jártatokban láttátok elszórtan
A magyar föld bujdosó gyermekét,
Aki itten nem köszörül kardot,
Nem vág rendet, nem forgat ekét.
De a szive tele lánggal, hévvel!...
Ő tett ide izmos, két kezével.

És az a kéz, én mondom tinéktek,
Olyan erős, miként az acél;
Kardot, ekét jól tudna forgatni,
Ha úgy hozná valamikor a cél . . .
A szivükről meg azt mondom néktek:
Bárcsak mindét olyanná tennétek!

Ne féltsétek ezeket, hiszen én
Szemmel tartom, ébresztgetem őket.
Tartsátok ti éberen vigyázva
Szem előtt csak az otthonlevőket!
Igy lesz egykor boldog Magyarország,
S nem izzadnak máshol magyar orcák.

Ó, miért is vagyok rideg ércből!
A magasból le mért nem szállhatok?!
Ölelésem édes viszonzásra
Hadd találna egyig nálatok! . . .
Szellemcsókom im rátok leheltem,
S minden csókban benne volt a lelkem!

MEGTELT MÁR A POHÁR

Megtelt már a pohár, csordulásig megtelt.
A sok keserüség mardossa a kebelt,
Facsarja a szivet.
És még tovább türjünk és még tovább várjunk?
Meddig hordozzuk még szégyenitő jármunk,
Meddig legyünk "hivek"?

Évszázadok óta elnyomnak, tipornak.
Ha sirunk, kacagva neveznek baromnak,
Utszéli bitangnak.
Kétfejü sas karmát vérünkbe áztatja,
Csőrén csurog szivünk gyöngyöző harmatja:
Vére a magyarnak.

Évek során egyre takartuk sebünket;
Csöndet parancsoltunk háborgó lelkünknek.
De a seb nem hegedt . . .

Hóhérink mert soha gyógyulni nem hagyják;
Időről-időre mindig fölszaggatják
Azt a fájó sebet.

Hát csak szakadjon föl! Rettentő keservét
Öntse ki már végre, kiáltsa szerteszét
Az egész világnak!
Tépjük le a fátyolt, amely eltakarta
Gyilkosaink bünét! Ne legyen alatta
Hely senki fiának!

Félre a fátyollal, nincs szükségünk rája!
Hadd bontakozzék ki magyarok hazája
Koldusan, szegényen!
Lássuk a rablókat, kik büszkén vájkálnak
A rablott kincsekben, mig a föld fiának
Nincs, amiből éljen.

Hazudozó fátyol, darabokra tépünk!
El veled örökre, hiszen nem miértünk
Takargattak téged!
Titkolója voltál gazok táborának,
Akik lepled alatt összehalmozának
Tengernyi bünt, vétket.

Talpra magyar népem, föl a szent munkára!
Ha másként nem lehet, vijjuk ki csatázva,
Mit régen kivánunk!
Ha vér kell: legyen vér! Ha célt csak ugy érünk,
Hadd váltsa meg ujból csörgedező vérünk:
Ősi szabadságunk!

Idegen ég alatt küzdő magyar népem,
Mikor kigyul a tüz a keleti égen:
Véreink harcolnak!
Vijjogó haraggal rontsunk tengeren át;
Üzenjünk háborut, ősi jogért csatát
Ördögnek-pokolnak!

MÁRCIUS IDUSA

Az öreg Tél meghalt . . .
A temetési dalt
Lágy, tavaszi szellő,
Nyájasan enyelgő
Dudolta felette.
A nap eltemette . . .
Az öreg sirjánál
Pompájában ott áll
Leánya: a Tavasz.
A szellő, a ravasz
Sugdosgat fülébe,
S a nap lánggal égve
Csókolja termetét . . .
Soha ily temetést!

Akkor is igy volt ez:
Negyvennyolc tavaszán.
A tél sirja fölött
Ott állt az ifju lány . . .
A szellő sugdosott;
A nap lánggal égve
Szórta sugarait
A leány ölébe.

Szellő suttogását,
A nap hő szerelmét
Az ifju leányka
Elhordta szerteszét,
S titkos, édes vágygyal
Telt meg a hegy, róna . . .
Megmozdult a magyar
A bübájos csókra.

Eltikkadt ajakán
Az édes csók égett,
S érzett szive táján
Csodás melegséget.
De mikor szerelmét
Ölelni akarta,
Karja visszaesett:
Bilincse volt rajta.

Március idusán
Már annyira vágyott
Ölelni kedvesét:
A szép szabadságot,
Hogy átkos bilincsét
Sámson erejével
Darabokra törte,
Szórta szerteszéjjel.

Március idusán
Szellő, s a tél lánya,
Az előbb rab magyar
És szép szabadsága
Vigan ölelkeztek.
Beteljesült vágyuk . . .
Egéből az Isten
Áldást hintett rájuk.

*

Magyar! Mikor látod
A téli világot
Megtérni sirjába,
S mikor a tél lánya,
Csókját, ölelését
Hordozza szerteszét:
Ölts ünnepi ruhát!
Szálljon égbe imád
Március idusán:
Föltámadás napján.

ÜZENET

Az Amerikába küldött zászló fogadására.

Ajándékot küldött nékünk,
A mi drága édesanyánk,
A ki távol, tengeren tul
Bánatosan gondol reánk . . .
Maga szőtte, maga fonta;
Közbe-közbe könnyét ontva.
Szeme könnye, szive vére
Hullott minden öltésére.

A mi drága szülőanyánk
Ajándékot küldött nékünk:
A kik messze idegenben
Annyit küzdünk, annyit vérzünk . . .
Rajt' cimere, hármas szine;
Beleszőve lelke, szive . . .
Tenger partján ott vár sirva
Édesanyánk: Hungária.

Édesanyánk, szülőhazánk,
Drága ajándékod megjött!
Szent cimered, szent madarad
Itt lebeg a fejünk fölött.
Megfogadjuk tanitásod;
Meg is tartjuk, majd meglátod!
Ne áztassa köny az orcád
Édesanyánk: Magyarország!

Azt üzenjük vissza néked,
Szomorkodó édesanyánk:
Ne gondolj te bánatosan,
Ne gondolj te sirva reánk!
Elküldötted szived, lelked:
Vedd cserébe a mienket!
Szivünk, lelkünk a távolban
A tiéddel együtt dobban.

Majd ha egykor vész környékez:
Fölsikolt a Turul-madár! . . .
Körülhordjuk a szent zászlót:
"Veszélyben a magyar határ!"
S megyünk, futunk meg nem állva,
Érted, ha kell, a halálba!
És megvédünk a veszélyben . . .
Isten minket ugy segéljen!

VILÁGOS

— Augusztus 13. —

Babonás szám az a tizenhárom . . .
Nekünk meg gyászos, szomoru!
Tizenharmadikán Világosnál
Vonta be egünket a boru.

Hitvány ellenség, karddal ügyetlen
Győzelmet vett a vásáron . . .
S aztán, mint Krisztus a Golgothán:
Elvérzett a "tizenhárom."

Sir az emlékezet, valahányszor
Világos terére rászáll . . .
Ömlik a honfiköny, vérzik a sziv,
S közben egyre áll a vásár.

A bécsi kéz zörgeti erszényét . . .
És szól: "Igy veszem, ugy adom!"
Ereje megfogyván, keritővé
Süllyedt im le a — hatalom.

Hanem jusson eszünkbe Világos,
Az aradi "tizenhárom!"
S ne legyünk vásárra hurcolt birkák
Soha többé, semmi áron.

KOSSUTH APÁNK SZOBRÁNÁL

Kossuth apánk, panaszkodni jöttünk!
Beborult az égbolt mifölöttünk:
Borujával ránk feküdt az osztrák,
S könytől áznak ujból magyar orcák.
Bánatunkat elmondjuk tenéked;
Megmutatjuk sebünket, mely éget.

Kossuth apánk! Megcsörrent a bilincs!
Szabadságunk, jogunk, de semmink sincs.
Jogunk ellen. mit szereztünk vérrel,
Rut ellenség tolvajokat bérel.
Mit gyüjtöttünk, ellopják a kincset;
Kezeinkre verik a bilincset.

Hallod, apánk, hogy zokog a sirás?!
Nyög a föld is: cudar osztrák sirt ás!
Nem hallod a bilincsek csörgését,
Magyar néped hivó könyörgését?
Tavaszi szél, mely fölötted szárnyal,
Együtt zokog néped panaszával.

Üzenj, apánk, a mint régen tetted,
S ujra készen áll a regimented!
Törd fel, törd fel záros koporsódat,
Hallasd ujból harcra hivó szódat!
Nálad nélkül holttá lesz az élet,
Mig szavadra a holt is föléled!

Néma érc vagy, nem üzenhetsz nékünk?!
Édes apánk, hiszen akkor végünk!
Üzenned kell! Ledöntjük a szobrod,
Abból öntünk zugó ágyu-torkot!
Ágyuszóban szólaljon meg lelked,
S föltámad rá régi regimented!

MEGVÁLTÓ-VÁRÁS

"Te vagy a pajtás, Tyukodi Balázs!"
Tárogatóra harsog a nóta;
Nagy vigalom áll . . . Csendül a pohár,
Harsan az éljen . . . Bár a veszélyen
Nincsen tul a hon: áll a vigalom.
Muzsikára
Vig tánc járja;
Muzsikától,
Tivornyától
Zug völgy, a hegy . . .
"Igyunk ! Igyunk !
Hisz' egyre megy !"

*

Amikoron megtelt méhe az időknek.
Mikor rabigában nyögött test és elme:
Reá világitott a ragyogó csillag
Távol napkeleten kicsiny Betlehemre.
S alig tünt föl fénylő csillaga az égnek:
Jászolhoz siettek gazdagok, szegények.

Gazdag vitt aranyat, szegény aranyszivet.
Nagy vala az öröm... Nem lesz többé sötét !
Vak sötétség helyét világosság váltja,
Betlehemi csillag hirdetgeti jöttét.
Betlehem jászlában Isten emberré lett.
Hogy megjavuljon a hitvány. földi élet.

Hát csak a magyarnak nem született ő meg,
Hogy a magyar egyre a megváltót várja ?
Vár és sirva vigad s nagyokat kurjantva
Bámul az égboltnak fényes csillagára . . .
De munkás nem akad, csak sok csillaglátó,
A ki mind azt lesi: hol van a megváltó ?

Tivornya, vigasság, tüzes bor, muzsika !
És ezt elnevezik sirva-vigadásnak ! . . .
Nem gondolja senki, sirva-vigadással
A honnak bár lassan, de bizton sirt ásnak.
Dehogy is gondolnak honmentő munkára !
Minek ? ! Hisz a magyar a megváltót várja !

Megváltó ?! Megváltó ?! Ugyan mit tehetne,
A mikor kötelmét senki le nem rójja ?
Milliók munkáját el nem végezheti
Kerek e világnak semmi megváltója !
Istenné kellene lenni az embernek,
Hogy megtegye, a mit milliók nem tesznek.

Nem megváltó kell itt, édes magyar népem,
De hangyaszorgalom, meg kitartó munka !
És boldog lesz a hon. . . Idegen hatalom
Megváltó nélkül sem ül majd a nyakunkra.
Ha munkában izzad a sok csillaglátó :
Maga lesz a magyar magának megváltó.

•

Heje-huja, dinom-dánom . . .
"Ha ingem sincs, azt se bánom !
Huzd rá cigány, rontom-bontom !
Van még talán egy forintom !"
Folyik a bor,
Nóta járja . . .
Nem kérdezik :
Mi az ára ?
Ha pénz nincsen,
Van még váltó !
Majd csak eljön
A megváltó.
Ma, vagy holnap ?
Az már mindegy !
"Igyunk ! Igyunk !
Hisz' egyre megy !"

A HALADÁS KATONÁIHOZ

Mi a jelszó, katonák ? Előre !
Ezt a jelszót el ne feledjétek !
Harci tüzben gyáván meghátrálni
Katonának rettenetes vétek.
Katonák előre !

A szent harcban, amit ti harcoltok,
Száz ellenség leselkedik rátok;
Egész ember kell a harci sorba,
Hogy győzelmét ki is víhassátok.
Katonák előre !

Vigyorog a dülledt szemü pénzvágy,
Mely kincseit gyüjti a penésznek:
"Légben uszó délibábok után
Ne fussatok, fiatal vitézek !"
Katonák előre !

"Szellemárnyak kergetése helyett
Jertek ide dobogó keblemre !"
Igy suttog a festett arcu kéjvágy,
S ki rá hallgat, már is meg van verve.
Katonák előre !

Maradiság undok posványából
Nyelvet ölt a kishitüség rátok;
Cselvetését ezernyi alakban
Kisérti meg eredendő átok.
Katonák előre !

De ha mindjárt gyilkos fegyverüket
Ellenetek ördögök forgassák:
Az embernem boldog jövőjéért
Víjjátok meg a haladás harcát!
Katonák előre !

BUJDOSÓK ÉNEKE

Magyarok Istene!
Imádkozva kérünk:
Bujdosó léptünkben
Maradj a vezérünk.
Régi szabadságát
Őrizd meg a népnek,
S mi szegény hazánkat
Sok bajában védd meg.

Vérrel ázott földnek
Szent minden porszeme:
Apáink szivéből
Nyit a virág benne.
Testvérink könnye hull
Mindegyik virágra;
Mert a testvér-magyar
Az idegent járja.

Magyarok Istene!
Hallgass meg bennünket,
Kiket áldó kezed
Koldus-bottal büntet.
Néped az idegent
Könyezve ne járja,
Vezéreld őt vissza
A magyar határra.

Magyarok Istene!
Ha te ugy rendelnéd,
Hogy az ősi földből
Nekünk sir se telnék:
Elhagyott hazánkat
Védő szemmel kisérd,
S ezerszer is áldd meg
A mi könyeinkért.

UJÉVI ÜDVÖZLÉS

Marjuk egymást, mint veszett kutyák!
Harapjunk egymásnak az ináiba!
Bődüljön belé, kit megharapunk,
Ki minket visszaharapni gyáva!

Marjuk egymást! Csurogjon a vér!
Rongyokká tépve jellem, becsület
Vajjon mért ne legyen? Mért ne álljon
Igazságnak, jognak a feszület?!

Marjuk egymást! Miért is ne tennők:
Talán mert az ujév napján vagyunk?
Ujév, vagy ó-év, hát mi különbség,
Ha egyszer mindig bódult az agyunk?

Marjuk egymást! Harapjon magának
A másikból ki-ki egy darabot!
Forduljon föl éhének kínjában,
Ki oly bolond volt, hogy nem harapott!

Marjuk egymást! Hisz erre tanitnak
Nagy szemforgatva sokan a papok.
Egymásra csikorgatván fogukat,
Marakodni biztatnak a lapok.

Marjuk egymást! A szent szeretet
Büvös-bájos köpönyege alatt
Ott rejtegessük a furkós botot,
S üssük agyon, ki előbbre halad!

Marjuk egymást! Akárhogy, csak marjuk!
Mert bár egyre békéért csattogunk,
Békét hirdet a szánk, de egyszersmind
Veszett marásra készen a fogunk.

Marjuk egymást! Hiszen évek óta
Egyebet sem igen tesz a magyar.
Kár, hogy a cimeréből hiányzik
A gyilkoló, a vérontó agyar!

Marjuk egymást! Hadd lássa az uj-év,
Hogy mi mindnyájan szépen haladunk.
S mikor már mindenkit agyonmartunk:
Marjuk agyon ugy édes önmagunk!

SZOMORU ÉVFORDULÓN

"Feszitsd meg! Feszitsd meg!"
Orditja bőszülten az izgatott tömeg,
A kereszthordóra repülnek a kövek.
A farizeusok felbujták a népet,
Mely összetép mindent, amit összetéphet.
Fiui szeretet, jog és az igazság
Feledvék mind. Táncát ropja most a gazság
Szappan-buborékként fölfujt igéretek
Izgatják a népet, mely mitől se retteg.
A saját anyjának letépi ruháját,
Nehezebbé teszi sulyos keresztfáját.
Tombolva örül a hazudozott kincsnek,
S torkaszakadtából ordit Pilátusnak:
"Feszitsd meg! Feszitsd meg!"

*

Ismétli önmagát a vén történelem,
Régmult eseményen vajudik a jelen.
Heggyé halmozódott farizeus-vétek
Megismétel téged: te magyar nagypéntek.
Megismétel téged: bitóid is állnak,
Áldozata is van már a keresztfának.
Ötvenhat év előtt csekély tizenhárom
Vérzett el egyszerre aradi határon.
Akkor tizenhárom volt a váltság ára,
Most Magyarországot szánták keresztfára.

"Feszitsd meg!"
Szegény Magyarország viszi keresztfáját,
A csőcselék üti, pökdösi orcáját.
Fiai csapásán kiserken a vére,
S ugy viszi keresztjét Golgotha hegyére.
Császári trón előtt visz szomoru utja,
Ahol tépett arcát a vér végigfutja;
Már ereje sincs meg.
A tömeg dühösen ordit a trón felé:
"Feszitsd meg! Feszitsd meg!"

*

Trón felé emeli arcát az áldozat,
Tán szabadulást vár?
De a trón lépcsőin, ügyet se vetve rá,
Kezet mos a — császár.

KURUC-TEMETÉS UTÁN

Megvolt a temetés . . .
Tárogató hallgat, máglyatüz kihamvadt.
Hideg márvány alatt pihennek a hamvak . . .
Kuruc idők lelke suhant el felettünk,
Hogy századok mulva csak visszaszereztünk:
Mi nagy fejedelmünk!

Megvolt a temetés . . .
Multak emlékétől szentült meg a jelen,
Hogy megjelent köztünk a nagy fejedelem.
Tárogató bugott, tarack is megdördült;
Paripa nyihogott, kuruc kard is csördült.
. . . De bilincs is zördült . . .

Megvolt a temetés . . .
Kuruc koporsókra magyar könyek hulltak,
S elsirattuk velük, el a dicső multat . . .
Külsőleg még egyszer haj! kurucok lettünk;
De valóságban már nem lesz többé nekünk:
Se kuruc háborunk, se nagy fejedelmünk!

A KÖLTŐ ÉS A TOLLSZÁR

Álmodozva ül a fáradt költő;
Tollszára ott hever az asztalon.
Csöndesség van, csak a régi óra
Ketyeg tompán a megviselt falon.
Néma magány a lélek országa;
Kalandozni rajt' itt az alkalom.

Óra kakukja
Fejét kidugja,
S belékiáltja
A némaságba
Felét az éjnek,
A gyermek-lélek
Mitől fázva fut.
"Kakuk... kakuk... kakuk...

"Hej, de régen volt már, hogy az erdőn
Tavasz nyiltán vig kakukszót vártam.
Harsány hangon esztendőim számát
A madártól megkérdeztem bátran:
Kakuk-madár, csősze a vadonnak,
Mondd el nékem, vajjon meddig élek?
A kakukszó sok esztendőt igért,
S örült bennem a gondtalan lélek.
Most pediglen teher már az élet."

Meglobban a lámpa.
Pislogó világa,
Mint a beteg lélek
Sajnálja, hogy fénylett.
Egyet-egyet lobban;
Hol gyöngén, hol jobban.
Olaja kiégett,
Kanócán korom van.

"Csak nyugodj el, pislogató jószág;
Nem szeretem csufolódó fényed.
Világodnál eszembe jut mindig,
Hogy hajdan az én lelkem is fénylett.
Csakhogy elmult! Megkopott azóta,
S fakó jószág lett mostan belőle,
Mint ősszel az esőt megelőző
Égbánatnak takaró kendője."

Utolsó sugara
Esik az asztalra
Beteg lámpa-fénynek.
A megviselt tollszár
Az asztalon ott vár . . .
A költő rátekint
És a kezével int
Régi, jó hivének.

"'Miért nézed halavány arcomat,
Mint apjának gyilkosát a gyermek?
Ugyan minek vennélek elő most,
Ha szivemben dalok nem teremnek.
Megviselt a létharc mindkettőnket:
Te megkoptál, szürkül az én hajam.
A régi nótán régi dicsőségről
Elmerengünk még, de mind hasztalan.
Szines szárnyát csapongó lelkemnek
Általad mind rongyokba tépdelém;
Szivem kincsét pazarul elszórtam,
S koldus vagyok az élet bus telén.
Öreg bajtárs, csak ilyen az élet!
Szegény költő csupán arra való,
Hogy örökké mást hordozzon hátán,
Mint a vizek mélyét szelő hajó.
A költőnek lelke közös préda;
Fájó szive, ha egyszer megreped:
Mint vihavert hajónak roncsiból,
Buvár-kezek hordják a kincseket.
Tán szobrot is emel neki egyszer
Utcákon a hálás emlékezet....
Holt költőtől nem sajnálnak semmit,
Hisz' a mig élt, eleget éhezett."

És itt elhallgatott...
A vásott ablakot
Megzörgette a szél.
Hangtalan sötétben,
Világtalan éjben
A tollszár igy beszél:

"Meghallgattam panaszodat
Édes gazdám, régi gazdám.
Arra kérlek, szépen kérlek:
Egy darabig te hallgass rám.
Sorom én is előadnám.

Tollszár vagyok. Azzá tettél
Édes gazdám, öreg gazdám !
Megkoptam, de büszke vagyok;
Mért titkolnám, mért tagadnám ?
Tenálad szenny nem tapadt rám.

Ág-koromban megtermettem
A gyümölcsöt, a virágot.
Bot képében támogattam,
Kin a balsors végigvágott.
Most javitom a világot.

Virág s gyümölcs hervad, pusztul.
Elkopik a kincs hirtelen.
Üres hirnév hamar elszáll,
Szivből kihal a szerelem.
Mindez muló, nem végtelen.

Ne busulj hát, hogy megkoptunk,
Hogy a hajad csupa dér lett.
Lelke kincsét, ki szétosztja
Gazdag csak az, bár szegény lett;
Mert övé az örök élet.''

A költő fölébred . . .
Künn zeng az ének,
S ragyogó sugára
Rátüz ablakára
A hajnali égnek.
Bár a teste fáradt,
Bár a lelke bágyadt,
Fogja a tollszárat:
Szétosztja a lelkét,
A szive szerelmét
A rideg világnak.

KRÓNIKA 1904-RŐL

Halálán van az év . . . Fehér szemfedőjét
Varrja, terengeti az anya-természet.
Elborul az ég is, felhő-fátyolától
Temetkező földre még a nap se nézhet.
Vagy tán nem is akar a földre tekintni,
Vagy tán nem is bánja a halódó évet,
Mely már bölcsőjében rombolással kezdte,
S halálos ágyának leple csupa vér lett?
Halálán van az év, nem siratja senki;
Akár sirba dőltén zsarnok fejedelmet,
Kinek zsarnoksága vérnyomokat hagyott,
Halálmagot vetett, vér-virágot termett.
Szökő-esztendő volt . . . A végtelenségben
Csak egy-egy szökkenés volt az egész élte,
S hogy rövid pályája mély nyomokat vágjon,
Erre a pusztitást a legjobbnak vélte.
Vágott is oly nyomot dübörgő kereke
Széles országutján a nagy mindenségnek:
Feledés homokját rája terengetni
Nem sikerül talán tiz örökösének.
Halálos ágyánál nem sajnálja senki,
Inkább temetését ki-ki lesi, várja.
Hogy föl ne támadjon, az örök sirásó
Jégvirágot ültet megásott sirjára.
Mig egyik kezével a halódó évnek
Leplét varrogatja, a sirját megássa,
Másik kezével a bölcsőt ringatja, hogy
Az ujszülöttnek ne hallassék sirása.
Egyiket temeti, másikat ringatja
Örök változásban az anya-természet;
Az elhantolt siron virágot ültetget,
Ringó bölcső fölött ottvan az enyészet.
Halálán van az év . . . Temetésre várunk,
S örvendünk előre a jobb jövendőnek;
Minden születésnél reménykedve várunk,
De remény-váraink mindig összedőlnek.

A most halódót is epekedve vártuk,
Vigan köszöntöttük bölcsőjénél állva;
Halálhörgésénél pedig azt kivánjuk,
Hogy csak minél előbb jöjjön a halála.
Mert csalódtunk benne egytől-egyig rutul;
Egyebet se tett, mint könyeket fakasztott.
Reményünk aranyát mind elpazarolta,
S nyakunkba csak üres tarisznyát akasztott.
Már bölcsődalába hangos sirás vegyült;
Mutatta, csapási egy csöppet sem késnek,
Születése napján se vége, se hossza
Nem volt Chicagoban a temetkezésnek.
Ugy belejött aztán a nagy pusztitásba,
Hogy rombolásinak nem volt vége, hossza;
Szárazon és vizen egyre csak azt leste,
Hogy gyilkos csapását minél többször ossza.
Még ez se volt elég! Dühös vérszomjában
Háborut támasztott iszonyatos vérrel;
Az ittas föld gyomra kihányta a sok vért;
A vérfolyó már a tengerbe se fér el.
Hegyeket rakott föl roncsolt tetemekből;
S mig százezret haza hasztalanul várnak:
Százezer halálán iszonyu gunyt üzve,
Egy szál fiut adott a "szent" orosz cárnak.
Ezt is azért tette, hogy csak annál nagyobb
Legyen a háboru véres aratása;
Örökös születvén, a korona fényét
Elhomályosulni de senki ne lássa.
Elejétől végig egy-egy kis kegyének
Mindig iszonyatos, mindig nagy volt ára;
Penészes garasát szétosztotta néha,
De csak nagy kamatra, piszkos uzsorára.
Néha önfeledtén ha el is ültetett
Erre, vagy amarra egy-egy kis virágot.
Pazarlását rögtön megbánta, s dühében
Egy virágért mindjárt egy tölgyet kivágott.
Mi szülőhazánkban, jó Magyarországon
Virágot ültetni nem csak nem volt kedve;

Az ég könyceppjét is elforditá róla,
S elpusztult a virág szomjan, epekedve.
Virágtalan mezőn, hogy ne legyen senki,
Ki lelke rózsáit pazar kézzel szórja:
Kivette a lantot Jókaink kezéből,
Hogy ajka ne nyiljék virágtermő szóra.
Reményét szétszórta, virágát elszedte
A multért, jövőért bünhődött magyarnak;
Egymásra uszitá egy anya fiait,
Akik most sirt ásnak, bár nem is akarnak.
Testvérháboruban szegényül az anya,
Éhező fiai idegenbe mennek,
Cheswicken és máshol pusztulnak rakásra,
S idegen föld keblén csöndesen pihennek.
Apró-cseprő baja tengernyi tenger volt
Egész esztendőn át kerek e világnak,
Csakhogy ilyenekről irást nem vezetnek,
Elfeledik hamar, még rovást se vágnak.
Halálán van az év, kiteritve leple;
Tágas koporsóval temetkezők jőnek . . .
A sir fölött állva köszöntjük szülöttét
Reményünk mérlegét tartó jövendőnek.
Lehet, hogy rosszabb lesz, mint volt az előző;
Hanem azért régi, bevett szokás nálunk,
Hogy önámitásként nagyképüsködéssel
Egymásnak boldogabb ujévet kivánunk.

ANYÁM SIRJÁNÁL

Aranybetüs márványkő nincs
A sirodon, édesanyám . . .
Szegény vagyok, ezt előtted
Mért titkolnám, mért tagadnám?

De hivalgó, hideg kőlap
A sirodra mért borulna?
Hiszen lelkem virágait
Fontam néked koszoruba.

CAESARI JUBILEUMRA

Üdvözlégy Caesar! Mély hódolattal
Köszöntenek a magyarok.
Lovad lába előtt virág-tenger,
Körülötted minden ragyog.
Rongyait most eldugta a magyar,
S elfojtotta a könyeket . . .
Maga bár koldus, szive bár vérzik:
Kincset, mosolyt mutat neked.

Üdvözlégy Caesar! Feledve mostan
A Golgotha, a mártirok.
Fátyol boritja a fájó sebet,
Hallgatnak a mohos sirok.
A nemzet disze most térden csuszva
Csókolgatja fölkent kezed,
Mely a leigázott magyar ellen
Éveken át ugy vétkezett.

Üdvözlégy Caesar! Te földi isten!
Tiéd a föld, az emberek!
Magyar anya neked szüli fiát,
Neked virít mező, berek.
A vért izzadó milliók meg
Vándorolnak hontalanul . . .
Magyar szó helyett a koldus magyar
Idegenben ujat tanul.

Üdvözlégy Caesar! Zugjon a harang,
Bömböljön az ágyutorok!
Legalább nem hallod, az ünneplők
Üres gyomra miként korog.
Mert a magyar éhes gyomorral is
Neked, Caesar, mindig hived . . .
Hiszen érzi, a koldusabb te vagy:
Mivel neked nincsen szived.

NAPSZÁMOS VAGYOK

Napszámos vagyok!
Idegenben arcom verejtékén
Szerezgetem a napi kenyeret.
Nem vagyok gyáva, megesik mégis,
Hogy néha a könnyem is megered.

Napszámos vagyok!
Fösvény kézzel fizeti az élet
Keservesen megdolgozott bérem.
Sokszor megcsal, s annyi lelkem sincsen,
Hogy részemet tőle visszakérjem.

Napszámos vagyok!
Serdületlen, apró cselédimnek
Nehéz gonddal kenyérkeresője;
Egy-két percet csak ellop a lelkem,
Hogy szálait néha meg-megszőjje.

Napszámos vagyok!
Szükre szabott, szabad perceimben,
Ha egy-egy hur megrezdül lelkemen:
Idegenben küzdő véreimnek
Nótaszóban el-elbeszélgetem.

Napszámos vagyok!
Nem a sovány, verejtékes kenyér,
Nem csupán a szegénység fáj nekem:
Önsorsomban népemet siratom,
Hogy itt oly árva, olyan idegen.

KÖZÉLET

Közélet?! Hát ez miféle jószág?
Azt mondják, hogy valamikor régen
A nyilvánosság nagy temploma volt,
Hol a becsületé volt az érdem.
Halljátok, tisztelt fülek:
Érdem volt a becsület!

Becsület?! Bolondok játékszere;
Ma semmi becse a közpiacon,
Hol a kendőzött arcu gonoszság
Járja ledér, szilaj táncát vakon.
Ahol megcsörren a pénz:
Minden táncos odanéz.

Pénz?! Hatalmas varázs-hőmérője
A bordélyházzá tett közéletnek.
A becsület rongyait elszórt rímák
Csengésére őrült táncot lejtnek.
Egy a mást tulkiáltva,
Bájait fölkinálja.

A becsület szegény bolondjai
Kolduskent ülnek az utszélen.
Rangos, fényes fogatokon hajtat
Szemforgató gazság nagykevélyen.
És a sok koldus-pára
Mind a kalapját rázza.

Rongyos koldusi a közéletnek,
Ne süvegeljétek a fajankót!
Álljatok föl, kapjátok két kézre
Férfiasan a reszkető mankót,
S a sok gazembert sorba'
Kergessétek pokolba!

IDEGEN ÉG ALATT

Idegen ég alatt
Sok. bujdosó magyar
A föld méhét vájja,
Mig a szülőföldön
Pusztul, egyre pusztul
Az apró ház tája.

Sötét bánya mélyén
Küzd sok ezer magyar
A nyomorult létért.
És mennyi elpusztul
Élete tavaszán,
Még mielőtt célt ért!

Ha meg el nem pusztul,
S ezernyi veszély közt
Sértetlenül marad:
Gyilkos munka révén
Összekapar talán
Ezüstöt, aranyat.

De csillogó arany,
Csengő, hideg ezüst
Soha meg nem váltja;
Mert hiszen hiányzik
Régi, nótás kedve,
S lelki boldogsága.

30313B

RÁKÓCZI KÉPE ELŐTT

"Rákóczi vezérünk, mi nagy fejedelmünk!"
Legendás időknek hőslelkü vezére!
Van-e magyar ember, akinek nevedre
Ne dobogna szive, ne lángolna vére?
A te szent emléked tüzoszlopként égett;
Attól nyert világot, élni bátorságot
Börtöni sötétre kárhoztatott néped.

"Rákóczi vezérünk, mi nagy fejedelmünk!"
A magyar égboltnak ha kigyullad fénye:
A csillagok között a legragyogóbban
Téged lát a magyar fiatalja, vénje.
S mikor véreset vág az isten-haragja,
Mikor a föld reszket az ég jajszavától:
A magyar ugy véli, tárogatód hallja.

"Rákóczi vezérünk, mi nagy fejedelmünk!"
Egy nép szenvedését fogta föl a lelked,
Egy országért éltél; zászlód hanyatlásán
A sirnak valót csak idegenben lelted.
Sóhajod elnyelte a morajló tenger;
Vágyaid széttépte a zugó szélvihar,
De azért visszavárt minden magyar ember.

"Rákóczi vezérünk, mi nagy fejedelmünk!"
Egyre visszavár még szorongatott néped.
Erősen hiszi, hogy kitörsz a sirodból
És siró láncait kezéről letéped.
Még idegenben is hivó szódat várja,
S hozzád fohászkodik: "Támadj föl, vezérünk,
Hogy szabad lehessen magyarok hazája!"

JÓKAI HALÁLÁRA

Jókai meghalt! Gyászol a világ
Trónon és alant . . .
Kunyhót, palotát mely földeritett,
Nem zeng már a lant.
Muzsák berkében hallgat az ének,
Néma a határ.
Elnémult vesztén nagy mesterének
A dalos madár.

Meghalt a költő! Kiröppent végleg
Hatalmas lelke,
Amely az embert, — szegényt, gazdagot,
Hévvel ölelte.
A nagy lélekben megfért egy világ
Öröme, buja . . .
Szerelmétől az eltikkadt virág
Föléledt ujra.

A próféta nincs! Néma romokra
Ki hint virágot?
Ki tár föl majdan a bus magyarnak
Egy szebb világot?
Akad-e költő, ki mondjon szépet?
Próféta lesz-e,
Ki minden másnál a magyar népet
Jobban szeresse?

Jókai meghalt! Gyászol a világ
Trónon és alant.
Egy világot, mely kedvre deritett,
Eltörött a lant.
Gyászol a világ. Muzsák berkében
Hallgat az ének.
Vigasztalója ki lesz ezután
A magyar népnek?

A CÁR ÁLMA

Fényes palotában álmait alussza
Oroszok "szent" cárja.
Fényes palotának mindenik szögletét
Fegyveres őr járja.
Nesztelen léptekkel, figyelő szemekkel
Léptét ezer rójja,
Hogy föl ne rezzenjen királyi álmából
Palota lakója.

És mégis fölrezzen; hideg borzadással
Merően oda néz,
Hol rémes betükkel büneit jegyzi fel
Valami titkos kéz.
Kiabálna, nem tud. Bibor takaróba
Arcát betemetné;
Nehéz a takaró, karja meg nem mozdul,
Habár ugy szeretné!

Lázas homlokára kiül a verejték,
A szive elszorul;
Mindent megigérne, talán meg is adná
Féltében botorul.
Eltünik az irás, pihen a titkos kéz,
De oroszok cárja
Nem tud elaludni, s hajnal derengését
Oly nehezen várja.

Fölveti sokára ég peremén a nap
Bibor takaróját;
Cári palotában a szemfüles őrök
Léptük félve rójják.
Haragos a "szent" cár! Jaj annak, kire most
Haragja találjon!
Hisz' minden oroszok nagyhatalmu cárján
Nem fog ki egy álom!

OROSZORSZÁG-MAGYARORSZÁG

Forrongás van most a nagyvilágban...
Bilincseit leverni kész a nép,
Mely századokon át némán türte
Nehéz jármát és siró bilincsét.
Az elfojtott indulat
Kitör vad dühében,
S fürdik a boszuvágy
A patakzó vérben.
A vadállattá lett vágynak immár
A későn odadobott konc nem elég;
Hamu alatt szitogatott szikra
Egekig érő lánggal, tüzzel ég.
Nem kell a népnek későn adott jog,
Mely királyi kincs lett vón nemrégen;
S koldus-alamizsna lett belőle
A megvaditott népek szemében.
A hajdan kevésből
Ma MINDEN lett;
A nép vált most urrá
Zsarnok cárok felett.
S bár tengere folyjon
A kiontott vérnek:
Küzdnek a milliók,
Mig csak célt nem érnek.
Megszünt az uralom;
Kész a forradalom.
Szabadsajtó, polgár-jog, szabadság
Alamizsna most csak az orosznak,
Mely ezeket csak hirből ismeré.
A magyartól mindent eloroznak:
Amit ő szerzett, az sem az övé.
És a magyar hallgat . . .
Mi ez a hallgatás: remegés-e?!
Vagy a tüzhányónak küzködése,
Hogy százados kérgén általvágjon,
S végigpusztitson egy világon?

VAJJON VAN-E FÉRFI?

Vajjon van-e férfi
A magyar hazában?!
Akad-e még asszony,
Minő hajdanában?
Vagy kiveszett immár
Magja a magyarnak,
S Duna, Tisza mentén
Idegenek laknak?!

Ha akad még férfi,
Ki kardot forgasson;
Ha van még a honért
Lelkesülő asszony:
Mért türik el némán
A nyomasztó jármot,
Mely a nemzet testén
Vérző sebet vágott?!

Mért nem támadnak föl
Megvédni a hazát,
Mit a szolgahüség
Idegennek ad át?
Hisz' ha a magyarnak
Megmozdul a karja:
Szétfut a szolgahad,
Amikor akarja.

Lám, a bérci sas is,
Ha fészke veszélyben:
Nem törődik azzal,
Hogy ő maga éljen. . .
Pedig hogyha fészkét
Durva kéz megrontja:
Ujat rakhat később
Másik hegyoromra.

Nincs több a magyarnak
Nincs, csak egy hazája,
Amelynek a földön
Sehol sincsen párja!
Terem-e még a föld
Lelkes magyar asszonyt?
Akad-e hát férfi,
Ki megvédje a hont?!

SÖTÉT IDŐK

A végtelen idő
Nagy homok-óráján
Hull, hull a homokszem...
Az élet nagy fáján
Elsárgul a levél,
S egyenkint lepereg . . .
Elviszik, elhordják
A száguldó szelek.
Világ szekerének
Fordul a kereke;
Nem kérdi: hegy, völgy-e?
Erdő, vagy berek-e?
Csak száguld, csak röpül,
S nem jön ki a sorbul;
S alig vesszük észre,
Mikor egyet fordul.
Csak a nyomát látjuk
Hol sárban, hol vérben:
Békés országokban,
Véres csatatéren.
De jön a feledés,
Ráveti homokját;
Alig-alig tudjuk,
Hogy valaha ott járt...

Emlékét megőrzik
Az öreg irások...
De a régi helyett
Jönnek ujak, mások,
S a világ annyira
Tele van ezekkel:
Nem gondol a régi,
Sárgult levelekkel.

*

Elterült a felleg
Magyarország egén.
Pedig a magyar föld
Anélkül is szegény,
Elhagyatott, árva;
Ugyan rászorulna
Egy kis napvilágra...
Méddig tür a magyar
Bilincset meg jármot?
Vagy tán igaz magyar
Nem is akad már ott?!
Ha talán kifogyott
Fegyverből és kincsből:
Kovácsoljon kardot
A siró bilincsből!
Bilincsből legyen kard,
Zugó, dörgő fegyver;
Jármot hordó rabból
Szabad magyar ember!

*

Az a sárgult levél
— Fakult irás rajta —
Azt hirdeti nékünk:
"Rajta magyar, rajta!"

SZERETJÜK EGYMÁST

Szeretjük egymást — szó sincs róla —;
Virágzik köztünk a szeretet.
Hogy sor kerül késre, karóra:
Arról ugyan ki tehet?

"Szeressük egymást!" — régi nóta;
Mondogatjuk szünös-szüntelen,
De azért ősi idők óta
A gyülölet nem pihen.

Mint bősz ellenség, egymást marjuk;
Időnk egyébre alig marad . . .
Jól használják eszük és karjuk
Mások, s a világ halad.

Vele haladni mi nem tudunk:
A régi átok tart lekötve.
Ezerfelé ágazó utunk
A haladást megölte.

Összeverődünk néha szépen,
De ez arra való egyedül,
Hogy ugy táncoljunk, a mint éppen
Egy-egy primás hegedül.

Dehogy primás! Hova beszélek?
Nekünk a hegedü nem való.
Nagydob, a magyar tőled éled!
A nagydobos csak a jó!

Azé a dicsőség, az érdem,
Aki jól üti a nagydobot.
Müködni, dolgozni szerényen:
Az haszontalan dolog.

Van öröm, ha a dob megszólal;
Veszett módra járja a kánkán . . .
Ki nem táncol, annak karóval
Végigütünk a hátán.

Szeretjük egymást — szó sincs róla —;
Virágzik köztünk a szeretet.
Hogy sor kerül késre, karóra:
Arról ugyan ki tehet?

MÁRCIUS 20.

Kossuth apánk! Jaj de régen
Pihensz már!
Magyar néped egyre virraszt,
Egyre vár . . .

Megdobbant a magyar földnek
A szive . . .
Nagy álmodban, édes apánk,
Érzed-e?
Vészes felhő közeledik,
— Ugy látszik —;
Nem dörög még, de messziről
Villámlik.
Majd ha dörög, megnyilnak a
Sirhalmak:
Holtak élnek, élők pedig
Meghalnak . . .

Kossuth apánk akkoráig
Megpihent .
Ha fölébred: készen áll a
Regiment.

KÉT UJSÁG BESZÉDE

Két ujság a polcon
Takaró sötétben
Egymásra borulva
Meghuzódott szépen.
Egymáshoz simultak,
Mint a mátkapárok . . .
Takaró sötétje
Késő éjszakának
Védve borult rájok.

*

Sóhajtott az egyik. Megszólalt a másik:
"Elmerengő lelked ugyan mire vágyik?
Nem szereted csöndjét néma éjszakának;
Pihenő szárnyaid napvilágra vágynak?"

"Nem azért sóhajtok, nem a napra vágyom;
Siratom az éjben letünt tisztaságom.
Tegnap még fehér volt a testem, a lelkem,
Ma pedig végiglen tapadó sár lettem."

"Szüzi tisztaságom odavan egészen,
Arcomat mutatni alig is merészlem.
Az ember a csókját imhogy rám lehelte:
Elsározott végig gyülölködő lelke."

"Tudom, hogy a lényem nem áldás, de átok;
Hajba kapnak rajtam régi jóbarátok.
Aki csak hozzám ér, megvan mételyezve;
Szeretni nem tud, csak gyülölni van kedve."

"Ezért sóhajtozom hallgató éjjelen,
Letünt tisztaságom siratom, könyezem.
De hát azért van csak ember a világon,
Hogy átgázolhasson minden boldogságon?"

*

Elhallgatott minden,
Hogy ütött az óra,
Mely a szoba falán
Lépéseit rójja.
Meglapultak némán
Az ujság-levelek,
Mint szivben a bánat,
Amely csak gyilkosabb,
Ha könnye nem pereg.

A CHESWICKI LEVÉL

Kedves feleségem, Istentől kivánom:
Friss, jó egészségben találjon irásom.
Dolgozom Cheswicken a szenes bányában,
De karácsony óta vagyok számitásban,
Hogy jövő husvétra, szerelmetes párom,
Az idegen földet többé már nem járom.
Hazamék örökre, itt dehogy maradok;
Addig is az Isten áldása rajtatok.
Csókollak ezerszer téged, s a kis Jóskát.
Mondd, hogy viszek neki sok-sok szépet, jócskát.
Majd azt is megirom jövő levelembe':
Lábam a hajóba, hogy mikor teszem be.
Az Isten maradjon, veletek és velem
És ezzel bézárom irásom, levelem.

*

És elment a levél,
Elvitte a pósta . . .
Férjét várja a nő,
Apját a kis Jóska.
Hej! de sok-sok asszony,
S annál is több árva
A férjet, az apát
Hasztalanul várja:
Megölte a bánya . . .

A KÉTFEJÚ SAS

Évszázadok előtt rakott átkos fészket
Magyarország földjén a kétfejü madár.
Azóta nem boldog a szegény magyar nép,
S idegennek terem a szép, magyar határ.

Mert a csunya madár szüntelenül éhes;
Ma talán kincsekre, holnap talán vérre.
Nincs annyi piros vér, se csillogó arany,
Hogy a kétfejü sas valaha beérje.

Vérrel ázott földjén idegen a magyar,
Kieszi kezéből a sas a kenyeret.
Kalásztermő rónán éhező magyar nép
Koldusbotot farag, s busan utnak ered.

Nótás magyar rónán, kalásztermő földön
Elhallgat lassankint az arató-ének . . .
Magyar föld szülötti messze kibujdosva,
Nagyidegen földön nóta nélkül élnek.

Kaszafenő markok a föld gyomrát vájják,
Nótatermő ajkak szomorun hallgatnak.
De a szivek mélyén egyre él a remény:
Lesz még magyar földön muskátlis, kis ablak.

Kinyilik még egyszer a szegény magyarnak
A régi szabadság bübájos rózsája! . . .
Álmodik boldogan a bujdosó magyar,
S idegen föld méhét vájja, egyre vájja.

És a kétfejü sas, a mely kiüldözte,
Itt is megcsattantja átkozott, két szárnyát...
Egyebet nem tehet, meglopja legalább
A bujdosó magyar lelkének szép álmát.

KARÁCSONYESTE A „BURDINGHÁZ"-BAN

Sejtelmes fátyolát végigteritette
Szunnyadozó földön az anyatermészet;
Szerető gondjában fényes csillagoknak
Ezrével pótolta a virrasztó mécset.
Nyugszik a föld. Hétköznapi zaj
Mélységesen hallgat . . .
Szentjános-bogárként csillan meg
Itt-ott egy-egy ablak . . .
Karácsonyeste van!

*

Összes lakói a magyar "burdingháznak"
Asztal körül ülnek, s egyig "bibliáznak" . . .
A "főburdos" adja, mint mindig, a bankot,
Parancsszava ellen nincs egyetlen hang ott.
Ő a nagyhatalom . . .
Leghosszabb ugyan a gazda pipaszára,
De nem sokat adnak a parancsszavára;
Ha "gusztálás" közben szomjas lesz a gége:
Poharat tölteni a kötelessége
Végig az asztalon . . .
Ha valaki "fuccsol", nagyokat nevetnek,
Majd hallgatnak, mikor a "főburdos" vesztett.
Csak az óra ketyeg
Merészen a falon.

*

És folyik a játék . . . A bor is fogy szépen . . .
A vigadók mellett egy rozoga széken
Szomorkodva elül a gazdasszony apja,
S kérges kezében a bibliát forgatja.
Azok még láthatják a szép magyar földet,
Ő már nem láthatja soha-soha többet.

UJESZTENDŐRE

Vándor-madárként repül tova
Egy-egy év felettünk . . .
Alig vesszük észre, s már egy évvel
Öregebbek lettünk.
Óhajunk az, hogy az elmult évnél
Boldogabbat lássunk.
S nem törődünk véle, hogy mindjobban
Telik a rovásunk.

A multnál szebb, boldogabb jövendőt
Rajzolgat az elme.
Addig remél a sziv, mig egyszer csak
A rovás megtelve.
És a sors, a kapzsi vén korcsmáros,
Ha a rovás kitelt:
Kidobja a régit, s uj vendégnek
Kinálja a hitelt. .

Ez a hitelezés egyre folyik
Ősi idők óta;
A vendég jön-megy, a korcsmáros marad
S ugyanaz a nóta.
Tudjuk, hogy a vén korcsmáros zsivány:
Csal, lop szemlátomást,
De azért egytől-egyig vágatjuk
Nála azt a rovást.

De hát ez az élet! Reménykedünk,
Mig csak a sziv dobog;
Remény sugaránál aranyos lesz
A sok, szürke dolog.
Csalódunk, de a remény azt mondja:
No majd jövendőre!
És mi iszunk és ujra iszunk a
Mesés medvebőrre.

BOSZORKÁNYKONYHA

Tüzhely lángja
Libeg-lobog,
Párolgó üst
Rityeg-rotyog;
Ott főz, kavar
A boszorkány
Az átkozott
Bécsi konyhán . . .
Száll a füst,
Forr az üst;
A segédek
Tépik, vágják
Az alkotmány
Ágát, fáját...
Ég a tüz;
Gyilkos büz
A nagy üstből
Egyre száll, száll...
A boszorkány
Készen áll már;
Undok neve:
Kamarilla...
Kezében a
Kés, a villa,
Hogy a gőz
Mikor győz,
S a magyar nép
Bódul, szédül:
Belevágja
Kését végül.
Darabokra
Vágja, tépje,
S Burgnak legyen
Az ebédje.

Száll a füst, forr az üst . . .
Az alkotmány törzsét vágják;
Bécsi balta, bécsi fürész
Dönti tövét, szedi ágát.

Párolgó üst gyilkos gőze,
Mint maszlag a buta halat,
Elbóditja a jó magyart,
S vágja a fát maga alatt.

*

Forró üstnek
Száll a gőze,
Hogy a magyart
Mind legyőzze . . .
Forditsuk föl
Magyar vérek!
Fuljon belé
A boszorkány,
S a segédek!...

HÁROM KIRÁLYOK

"Három királyokról" szól a biblia,
Kik bölcsek valának;
Ráadásul még kincseket is vittek
A jászol fiának.
Aranyat, tömjént, mirhát halmozának
Betlehem jászlára;
Mig ma kunyhót, jászolt dobra üttet
Királyok konyhája.
Királyok dőzsölnek, mig éhezik a nép,
S koldus valahány van.
Böles, jó királyok nincsenek! Legfölebb
Tán a bibliában.

A TULIPÁN

Kivirult a magyar nemzet
Piros tulipánja . . .
Büszkén hordja a virágot
Minden fia, lánya.
Azt hirdeti szép virága
Piros tulipánnak:
Kiderült a magyar égbolt;
Más csillagok járnak.

Kivirult a magyar nemzet
Tulipános kertje . . .
Darabontok pribék-hadát
Virága kiverte.
A tulipán vérvirága
Alighogy kihajtott:
Darabontnak hire-hamva,
Magja se maradt ott.

Virulj, virulj magyar nemzet
Piros tulipánja! . . .
Bécsi rongyot ne viseljen
Magyar fia, lánya!
Meg nem ejthet soha többé
Bécsi erkölcs, átok:
Hogyha magyar szivetekből
Nő ki tulipántok!

BLUEFIELDI TEMETŐN

Bluefieldi temetőn sirgödröket ásnak . . .
Hej, mennyi gödör kell sok, szegény bányásznak,
Kiket haragjába'
Megfojtott a bánya . . .
De magyarok voltak, hát senki se bánja!. . .

KERTEMBEN

Ismerek kertemben minden virágszálat,
S engem ők ismernek.
Szivesen mosolyog mindegyik virága
Felém a kis kertnek.
Ha a sors korbácsa rajtam végigvágott:
Vigasztalnak sorban a szegény virágok.

Virágaim között nincsen irigykedés,
Átkozódó harag;
Minden virágbimbó békét hirdetgető,
Imádságos harang.
Ha egy-egy virágnak sebét kötözgetem:
Szomszédja hálásan csókolgatja kezem.

Ellensége mégis állandóan akad
A békés virágnak.
Gyilkos, apró férgek egész csapatokban
Gyökerébe vágnak.
Utálatos hernyók leszedik hajtását:
Ártatlan virágnak rutul sirját ássák.

Még a szorgos méh is tolvajok módjára
Meglopja szerelmét,
Hogy a lopott kincsen palotát emeljen,
S másnak kedve teljék.
Mert amit a kis méh szorgalmával termel:
Mind ellopja gyáván a hatalmas ember.

Rabolt holmijával örök boldogságban
Az ember sem élhet;
Legdrágább kincsétől fosztja meg gyakorta
A szeszélyes élet.
És ez állandóan igy megy a világon:
Egyik zsiványy tultesz a másik zsiványon.

Virágaim között szivesen járkálok,
Mikor időm akad;
Szánom a virágot, amely hogy meghaljon,
Csakis azért fakad.
S elvonul előttem táltosán az élet,
Amely jövőjébe sirokon át léptet.

TANITÓIM

Volt énnékem valamikor
Sok tanitó-mesterem.
Röstellem is, hogy legtöbbnek
A nevét sem ismerem.

Betüvetést Kormos uram
Pálcája verte belém.
A betüket megtanultam,
A pálcát elfeledém.

Jöttek később komoly urak:
Tudós, haragos papok.
Emléküknél még mostan is
Leveszem a kalapot.

Amire ők tanitgattak,
Lassacskán mind elszéledt.
Megtanitott egyebekre
Szigorával az élet.

Körmeimet bárcsak most is
Kormos uram verné le;
Mert az élet-iskolának
Nehezebb a leckéje.

KERTEMBEN

Ismerek kertemben minden virágszálat,
S engem ők ismernek.
Szivesen mosolyog mindegyik virága
Felém a kis kertnek.
Ha a sors korbácsa rajtam végigvágott:
Vigasztalnak sorban a szegény virágok.

Virágaim között nincsen irigykedés,
Átkozódó harag;
Minden virágbimbó békét hirdetgető,
Imádságos harang.
Ha egy-egy virágnak sebét kötözgetem:
Szomszédja hálásan csókolgatja kezem.

Ellensége mégis állandóan akad
A békés virágnak.
Gyilkos, apró férgek egész csapatokban
Gyökerébe vágnak.
Utálatos hernyók leszedik hajtását:
Ártatlan virágnak rutul sirját ássák.

Még a szorgos méh is tolvajok módjára
Meglopja szerelmét,
Hogy a lopott kincsen palotát emeljen,
S másnak kedve teljék.
Mert amit a kis méh szorgalmával termel:
Mind ellopja gyáván a hatalmas ember.

Rabolt holmijával örök boldogságban
Az ember sem élhet;
Legdrágább kincsétől fosztja meg gyakorta
A szeszélyes élet.
És ez állandóan igy megy a világon:
Egyik zsiványy tultesz a másik zsiványon.

Virágaim között szivesen járkálok,
Mikor időm akad;
Szánom a virágot, amely hogy meghaljon,
Csakis azért fakad.
S elvonul előttem táltosán az élet,
Amely jövőjébe sirokon át léptet.

TANITÓIM

Volt énnékem valamikor
Sok tanitó-mesterem.
Röstellem is, hogy legtöbbnek
A nevét sem ismerem.

Betüvetést Kormos uram
Pálcája verte belém.
A betüket megtanultam,
A pálcát elfeledém.

Jöttek később komoly urak:
Tudós, haragos papok.
Emléküknél még mostan is
Leveszem a kalapot.

Amire ők tanitgattak,
Lassacskán mind elszéledt.
Megtanitott egyebekre
Szigorával az élet.

Körmeimet bárcsak most is
Kormos uram verné le;
Mert az élet-iskolának
Nehezebb a leckéje.

KERTEMBEN

Ismerek kertemben minden virágszálat,
S engem ők ismernek.
Szivesen mosolyog mindegyik virága
Felém a kis kertnek.
Ha a sors korbácsa rajtam végigvágott:
Vigasztalnak sorban a szegény virágok.

Virágaim között nincsen irigykedés,
Átkozódó harag;
Minden virágbimbó békét hirdetgető,
Imádságos harang.
Ha egy-egy virágnak sebét kötözgetem:
Szomszédja hálásan csókolgatja kezem.

Ellensége mégis állandóan akad
A békés virágnak.
Gyilkos, apró férgek egész csapatokban
Gyökerébe vágnak.
Utálatos hernyók leszedik hajtását:
Ártatlan virágnak rutul sirját ássák.

Még a szorgos méh is tolvajok módjára
Meglopja szerelmét,
Hogy a lopott kincsen palotát emeljen,
S másnak kedve teljék.
Mert amit a kis méh szorgalmával termel:
Mind ellopja gyáván a hatalmas ember.

Rabolt holmijával örök boldogságban
Az ember sem élhet;
Legdrágább kincsétől fosztja meg gyakorta
A szeszélyes élet.
És ez állandóan igy megy a világon:
Egyik zsiványy tultesz a másik zsiványon.

Virágaim között szivesen járkálok,
Mikor időm akad;
Szánom a virágot, amely hogy meghaljon,
Csakis azért fakad.
S elvonul előttem táltosán az élet,
Amely jövőjébe sirokon át léptet.

TANITÓIM

Volt énnékem valamikor
Sok tanitó-mesterem.
Röstellem is, hogy legtöbbnek
A nevét sem ismerem.

Betüvetést Kormos uram
Pálcája verte belém.
A betüket megtanultam,
A pálcát elfeledém.

Jöttek később komoly urak:
Tudós, haragos papok.
Emlékük nél még mostan is
Leveszem a kalapot.

Amire ők tanitgattak,
Lassacskán mind elszéledt.
Megtanitott egyebekre
Szigorával az élet.

Körmeimet bárcsak most is
Kormos uram verné le;
Mert az élet-iskolának
Nehezebb a leckéje.

KERTEMBEN

Ismerek kertemben minden virágszálat,
S engem ők ismernek.
Szivesen mosolyog mindegyik virága
Felém a kis kertnek.
Ha a sors korbácsa rajtam végigvágott:
Vigasztalnak sorban a szegény virágok.

Virágaim között nincsen irigykedés,
Átkozódó harag;
Minden virágbimbó békét hirdetgető,
Imádságos harang.
Ha egy-egy virágnak sebét kötözgetem:
Szomszédja hálásan csókolgatja kezem.

Ellensége mégis állandóan akad
A békés virágnak.
Gyilkos, apró férgek egész csapatokban
Gyökerébe vágnak.
Utálatos hernyók leszedik hajtását:
Ártatlan virágnak rutul sirját ássák.

Még a szorgos méh is tolvajok módjára
Meglopja szerelmét,
Hogy a lopott kincsen palotát emeljen,
S másnak kedve teljék.
Mert amit a kis méh szorgalmával termel:
Mind ellopja gyáván a hatalmas ember.

Rabolt holmijával örök boldogságban
Az ember sem élhet;
Legdrágább kincsétől fosztja meg gyakorta
A szeszélyes élet.
És ez állandóan igy megy a világon:
Egyik zsiványy tultesz a másik zsiványon.

Virágaim között szivesen járkálok,
Mikor időm akad;
Szánom a virágot, amely hogy meghaljon,
Csakis azért fakad.
S elvonul előttem táltosán az élet,
Amely jövőjébe sirokon át léptet.

TANITÓIM

Volt énnékem valamikor
Sok tanitó-mesterem.
Röstellem is, hogy legtöbbnek
A nevét sem ismerem.

Betüvetést Kormos uram
Pálcája verte belém.
A betüket megtanultam,
A pálcát elfeledém.

Jöttek később komoly urak:
Tudós, haragos papok.
Emléküknél még mostan is
Leveszem a kalapot.

Amire ők tanitgattak,
Lassacskán mind elszéledt.
Megtanitott egyebekre
Szigorával az élet.

Körmeimet bárcsak most is
Kormos uram verné le;
Mert az élet-iskolának
Nehezebb a leckéje.

KERTEMBEN

Ismerek kertemben minden virágszálat,
S engem ők ismernek.
Szivesen mosolyog mindegyik virága
Felém a kis kertnek.
Ha a sors korbácsa rajtam végigvágott:
Vigasztalnak sorban a szegény virágok.

Virágaim között nincsen irigykedés,
Átkozódó harag;
Minden virágbimbó békét hirdetgető,
Imádságos harang.
Ha egy-egy virágnak sebét kötözgetem:
Szomszédja hálásan csókolgatja kezem.

Ellensége mégis állandóan akad
A békés virágnak.
Gyilkos, apró férgek egész csapatokban
Gyökerébe vágnak.
Utálatos hernyók leszedik hajtását:
Ártatlan virágnak rutul sirját ássák.

Még a szorgos méh is tolvajok módjára
Meglopja szerelmét,
Hogy a lopott kincsen palotát emeljen,
S másnak kedve teljék.
Mert amit a kis méh szorgalmával termel:
Mind ellopja gyáván a hatalmas ember.

Rabolt holmijával örök boldogságban
Az ember sem élhet;
Legdrágább kincsétől fosztja meg gyakorta
A szeszélyes élet.
És ez állandóan igy megy a világon:
Egyik zsiványy tultesz a másik zsiványon.

Virágaim között szivesen járkálok,
Mikor időm akad;
Szánom a virágot, amely hogy meghaljon,
Csakis azért fakad.
S elvonul előttem táltosán az élet,
Amely jövőjébe sirokon át léptet.

TANITÓIM

Volt énnékem valamikor
Sok tanitó-mesterem.
Röstellem is, hogy legtöbbnek
A nevét sem ismerem.

Betüvetést Kormos uram
Pálcája verte belém.
A betüket megtanultam,
A pálcát elfeledém.

Jöttek később komoly urak:
Tudós, haragos papok.
Emléküknél még mostan is
Leveszem a kalapot.

Amire ők tanitgattak,
Lassacskán mind elszéledt.
Megtanitott egyebekre
Szigorával az élet.

Körmeimet bárcsak most is
Kormos uram verné le;
Mert az élet-iskolának
Nehezebb a leckéje.

A DONGÓ

Dongó szállt a kis menyecske
Ablakára;
Ott zimmegett, ott zümmögött
Le- föl szállva . . .
Kis menyecske kinyitotta
Az ablakát,
Kis ablakát . . .
De a dongó, diri dongó
Csak ki nem szállt.

Nyitva maradt a menyecske
Kis ablaka:
Barna legény lopódzott be
Gyorsan rajta . . .
Kis menyecske csukogatná
Az ablakát
Kis ablakát . . .,
Észrevette, hogy az ura
Jön odaát.

Sirva áll a kis menyecske
Az ablakba.
Kérdik tőle: "Mért kesereg?
Mi a baja?"
Irul-pirul a menyecske . . .
Sári dongó,
Diri dongó . . .
"Nagy a bajom, mert megcsipett
Egy nagy dongó."

PÁRBAJ A KOHÓ TETEJÉN

Vaspatakot szülő kohó tetején
Összetalálkozik két legény.
Egy leányt szeretnek mindaketten . . .
Egymásra rohan veszetten
Két szerelmes legény
A kohó tetején.

Alattuk a kohó-tüz világol,
Bennük a harag pokla lángol.
Ég, s föld között, pokol fölött vadul
A féltés tüze lángolva dul:
A kohó mélyébe
Egy a mást vetné be.

Alant a népség rémülten reszket,
Veti magára a keresztet.
Nagyokat bődül a kohó gyomra,
Dühében fojtó füstöt ontva.
Szikrázó tetején
Birkózik két legény.

Rémesen föltárul éhes szája,
Az áldozatot lesi, várja.
A birkozók elbuknak hirtelen,
S megszünik a rémes küzdelem.
Szerelmes legények
Porhamuvá égnek.

FÜLLEDT, NYOMOTT A LEVEGŐ

Fülledt, nyomott a levegő,
Hogy szinte fojtogat . . .
Az égen csak itt-ott látni
Kicsinyke foltokat.

Mozdulatlan a levegő,
Falevél se rezzen . . .
Szinte felforr az agyvelő
A szörnyü melegben.

Vajjon lesz-e hát zivatar:
Iszonyatos, rémes,
A mitől az egész égbolt
Véges-végig vér lesz?!. . .

Vajjon végigsüvölt-e hát
Az isten haragja?! . . .
Vagy az Isten küzdő népét
Megfulladni hagyja!?

Fülledt, nyomott a levegő,
Hogy szinte fojtogat . . .
Fülledt légben, magyar népem,
Rabolják jogodat!

Kardforgató, erős karod
Nyugszik, meg se rezzen . . .
Pedig te nem bizhatsz másban,
Csak a tenkezedben.

Vajjon mikor robbansz talpra,
S rettenetes kézzel
Mikor ütsz szét a rablók közt
Zugó kelevézzel?! . . .

Vajjon mikor hangzik ujból
Tárogatód hangja?!
Vagy talán már föl sem ébredsz
Tárogató-hangra?!. . .

•

Vajjon lesz-e hát zivatar,
Iszonyatos, rémes,
Amitől egy egész ország
Végesvégig vér lesz?! . . .

KÉTFÉLE ISTEN

Isten-házát megvette az ember,
S lerombolta a templomot.
A templom helyén pénzintézet áll;
A pénz-isten parancsol ott.
Az uj isten hatalma rettentő:
Épit, rombol kedve szerint.
Boldog, kire néha jókedvében
Mosolyogva reátekint.
Hódolattal térdepel előtte
Urinépség, szolgalélek.
Haragjától kunyhók és a trónok
Dideregve fáznak, félnek.
És a kinek szive reménységét
Az uj isten megrabolja:
Régi templom istenét az ilyen
Szidalmazza, káromolja.

MAGYAR NAGYPÉNTEKEN

Vér kellett a fenevadnak,
Hősök vére mindenáron . . .
S az aradi, nagy Golgothán
Elvérzett a tizenhárom.

Elvérzettek egytől egyig;
Ott is hősök, ott is bátrak,
Mikor gyilkos golyó előtt,
Mikor bitó alatt álltak.

Perdült a dob, haló hörgött,
Szökelt a vér, tünt az élet . . .
Azt gondolta szegény magyar,
Hogy eljött a végitélet.

De nem jött el; mert szabadság
Fakadt ki a vér nyomában . . .
A vértanu hősök sirján
Évről-évre friss virág van.

*

Viharos járással
Köszöntött az idő
Mi szegény hazánkra . . .
Sötét felhő tolult
Dörgéssel, villámmal
A magyar határra.

Mert nem hajt a magyar
Elnyomó parancsra,
Német komandóra:
Zsarnoki hatalom
Maga ijedtében
Villámait szórja.

*

Bucsut jár a szegény magyar
Az aradi Golgothára,
Hogy elsirja égő könnyét,
Arra a nagy, szent oltárra.

S a mint ott sir, amint térdel
Szivettépő fájdalomban:
Nagyot dördül távol égen,
Hogy a föld is beledobban.

Beledobban a magyar föld,
És megnyilik a sir szája:
Kitörnek a nyugvó hősök.
Uj csatára, uj halálra!

JULIUS 4.

Bömböl az ágyu,
Durrog a fegyver;
A nagy örömzaj
Fellegeket ver . . .
Lángol az örömtüz;
Mert a népszabadság
Üli a szivekben
Születése napját.

*

A Kárpátok tövén fekszik egy kis ország,
Ezer esztendőn át a magyar hazája,
Amelyről azt mondják: Isten kalapjának
Ez a kis ország a legszebb bokrétája.

Ezer esztendőn át könnyével, vérével
Öntözte a magyar ezt a szép bokrétát.
A bokréta megvan, bár ezer esztendőn
Ápolója sok vészt, sok zivart élt át.

Megvan a bokréta, de illata nincsen . . .
Sinylődik a virág, nem süt a nap rája.
Nagy, fekete felhő: évszázados átok
Az éltető napfényt teljesen elállja.

Nem is lesz illata annak a virágnak,
Mig csak ki nem tör a mennyrázó zivatar . . .
És szabad lesz a föld, mely virágot termel,
Amely magyart nevel, "ápol és eltakar."

*

Bömböl az ágyu,
Durrog a fegyver.
A nagy örömzaj
Fellegeket ver . . .
Édes magyar népem,
Hát te mikor látod
Megszületni végre
A népszabadságot?!

ELSZÁLLOTT A DARU MADÁR

Elszállott a daru-madár messzire.
De is árva, kinek nincsen senkije.
Daru-madár visszatérhet
Enyhülésén hideg télnek;
A boldogság ha elrepült,
Hej, de ritkán tér meg.

Fecske-madár siratgatja a fészkét.
Pajkos fiuk eresz alatt letéptek.
Ha egy fészek semmivé lett,
Rakhat ujból másik fészket.
De mit tegyen, kinek szivét
Megölte az élet?

EGY MAGYAR GYEREKNEK

Olvastam leveled, kis öcsém,
S örült a lelkem.
Levelednek minden sorába
Belészerettem.

Magyarul irsz, ki itt születtél
Idegen tájon,
Hol a magyar irás végzete,
Hogy éhen járjon.

Magyar irást, édes magyar szót
Felednek mások;
Annál kedvesebb énelőttem
A te irásod.

Tanulgass kis öcsém, tovább is
Buzgón magyarul!
A magyar szó itt lassan ugyis
Csak halni tanul.

Ha majdan a mi porunkat itt
Sirdomb takarja:
Szólaljon meg benned a lelkünk
Siró visszhangja.

A BABA

Előttem a szép, fehér papirlap;
Tollamon könyként ragyog a tinta.
Asztalomon itt ugrál a baba,
S mozog az asztal, akár a hinta.

Verset irnék, rám nevet a baba;
Tollam megáll, mert hisz érzem én:
A világnak legszebbik versénél
Egy kis baba sokkal szebb költemény.

VERSEIM

Szegény verseim, de megjártátok!
Nincs bennetek: se bor, se szerelem.
Megvetéssel tekint majd reátok
A testi gyönyört kereső jelen.

Ásitozva olvasgat a lányka,
Unalmában félredob a legény;
Mert hiszen a földi nyomort látva,
Nem repültök a szerelem egén.

A világfi rátok se néz talán;
Csiklandozás kell az idegének.
Mit keresnétek könyves asztalán:
Ti szintelen versek, ti szegények?

A tudományoknak fölkent papja,
Ki kanállal eszi a tudományt:
Irótokat ugyancsak lekapja,
Ki rideg törvényt lépten-nyomon bánt.

Jobb lett volna csak megülni szépen
A kandaló lobogása mellett,
S álmodozni hol alva, hol ébren
A fáról, mely gyümölcsöt nem termett.

De mit nekem világ, vagy birálat,
Ha befogad kibujdosott népem?!
S nem dobja el a sok virágszálat,
Miket érte koszoruba téptem!

Ha népemnek a szivére leltek,
S idegenben megvigasztaljátok:
Nézzenek le hiuságos lelkek,
Én mégis csak büszke leszek rátok.

A HÓHÉR

Mohács, Mohács! Kettétörted
Kardját a magyarnak.
Azóta a bécsi kezek
Vérpadot faragnak.
Bitófát tákolnak,
Koporsót szegeznek:
A temetésre szánt,
Jó magyar nemzetnek.

Mohács óta Magyarország
Csak szenvedett, vérzett;
Nyakát szegte, vérét szítta
A sok, cudar német.
És a mikor just kért,
Melyért annyi vért ad:
Lecsapott a hóhér,
Piros lett a vérpad.

Bécsi hóhér éles bárdja
De soha nem fáradt;
Villanásán, suhintásán
Száz vérpatak áradt.
Császárok élezték
Sokszor azt a bárdot,
Amely magyart gyilkolt,
Amely magyart vágott.

Vérre szomjas, kétfejü sas
Ujra vérért károg,
Bár tele van halottakkal
Minden bokor, árok . . .
Bárdot fennek Bécsben,
Készen áll a vérpad,
S régi ellenségünk
Fölcsapott hóhérnak.

Vérrel végzed, büszke császár,
Aki vérrel kezdted?!
Végy kezedbe a bárd helyett
Olvasót, keresztet!
A te kezed rajtunk
Elég sebet vágott.
Miért élesíted
Ujból azt a bárdot?!

ÁPRILIS 1.

Miért is nem teszik nemzeti ünneppé
Április elsejét?
Hiszen a magyarral áprilist járatnak . .
Hogy öröme teljék:
Biztatják erősen fejedelmi szóval,
Mint cigány a lovát;
S mindegyre kiderül, hogy a sok biztatás
Nem ér egy fakovát.

Miért is nem teszik nemzeti ünneppé
Április elsejét?
A félrevezetett, jámbor magyar nemzet
Veszitse a fejét!
Jó futó-bolondként hadd járja a táncot
Világ csodájára;
Büszke, bécsi Burgból nagyhangon kikürtölt
Császári nótára.

De miért ne járna az egyszerü magyar
Áprilisi táncot,
Mikor sok okos is orrába füzeti
A karikás láncot?
Komolyan elhiszi, nagyban rászorultak
Az ő tanácsára . . .
Császári duda szól, s a böles tanácsadó
Medvetáncát járja.

MEGVIRRAD-E ?

Megvirrad-e még valaha?
Ünnep lesz-e a világon?!
Jön-e idő, hogy a magyar
Egyetértve összeálljon,
Jogaiért sikra szálljon?

Elmult-e már valahára,
Elmult-e a régi átok,
Mely a magyart lenyügözte,
Sebére uj sebet vágott,
S elfödte a napvilágot?

Ha volt idő, ugy most van az,
Hogy a magyar egyetértsen!
Győzelmet csak igy arathat
Az ármányos, büszke Bécsen.
S nem tart össze most sem, még sem!

Gyászmagyarok, hitvány népek
A hatalom kezét nyalják;
Hiuságos, üres lelkek
Elvetik a vihar magját,
Tépett zászlót sárban hagyják.

Megvirrad-e már valaha,
Édes népem, magyar népem?!
Dehogy virrad, ha engeded,
Hogy az ármány minden lépten
Meggyöngitsen, összetépjen!

*

Tarts hát össze magyar népem!

SIRVA VIGAD A MAGYAR

"Sirva vigad a magyar"
Évszázadok óta.
Bármint fordul az idő:
Szomoru a nóta.

Bort bőven szür a magyar,
Buzája is terem:
Mégis üres a pince,
S nincs tele a verem.

Más issza meg a borát,
Más él kenyerével . . .
Ósi földről a magyar
Pereg szerteszéjjel.

A szél messze hordja el
Falevél módjára . . .
Idegenből sirva néz
Pusztuló honára.

"Sirva vigad a magyar"
Évszázadok óta,
Én istenem lesz-e már
Egyszer vig a nóta?

FELESÉGEMHEZ

Fölhasgatta szivem
Az élet ekéje;
A bánat magjait
Vetette beléje.

A lelked derüjét
Szórd rá egyetlenem,
S bánat magjából is
Virág nő lelkemen.

APRÓ SZERELMEK

A CICA

Kiült a kis cica
A pitvar-ajtóba;
Arra ment a kandur,
Nem állt vele szóba.

Megnőtt a kis cica,
S alig mert kimenni:
Ott leste a kandur
Sorba' valamennyi.

A VERÉB

Két veréb egy ágon
Csevegett;
Megölték a nőstény-
Verebet.
Elszállt a hím-veréb
Más fára,
S rögtön más veréb lett
A párja.

A FECSKE

Eresz alatt fészkelt
A fecske;
Egyiket a macska
Megette.
Árva párja csak sirt,
Csicsergett,
Mig egyszer a szive
Megrepedt.

PALOTA ELŐTT

Sok ablaka fényes
Uri palotának.
Nagy kapuja előtt
Százan is megállnak:
Irigykedve nézik,
Szinte szivük vérzik.
S urrá lesz a bánat.

Irigylik a pompát,
A virágos kertet;
Mesés boldogságát,
Ki ezekre szert tett.
Kíváncsi szemekben
Vágyak fénye rezzen:
"Hej, de jó ezeknek!"

Palota kapuját
Egyszer csak kitárják;
Tologató széken
Viszik a gazdáját.
Bámuló emberek
Összetekintenek:
Szegény koldust szánják.

EGY MAGYAR ORVOS HALÁLÁRA

Viharedzett volt, mint az erdőnek tölgye,
Amely mig a fejsze tövére nem vágott:
Váltig támogatta a gyönge folyondárt,
Vésztől megótta a törékeny virágot.

Agyában ott rejlett az isteni szikra,
Mely bevilágitott titkok rejtekébe;
Elszórta a remény biztató sugarát,
S a hajótöröttek kieveztek élve.

Egy kemény csapásra kidőlt az erős tölgy,
Az isteni szikra kialudt hirtelen;
Az igába fogott tüzes, égi erő
Véres boszut állt a lángeszü emberen.

A tudás, haladás szótalan eszköze
Lesujtá a tudás, haladás emberét . . .
Az ő éltét senki menteni nem tudta,
Bár ő megmentette százét, meg ezerét.

Roncsolt tetemére ráhullott zuhogva
Hideg anyaföldnek, sok durva göröngye,
De szellemi kincsén százak osztakoznak,
S ezer virágon reng emlékezés gyöngye.

EGY LEGÉNY, EGY LEÁNY

Elindult a legény
Nagy Amerikába . . .
Kökényszemü kislány
Sirva sirt utána.

Nagy Amerikából
Mentek a levelek,
De a faluból csak
Nem jött a felelet.

Vándor ösmerősök
Beszélgettek róla:
Barna kisleánynak
Más a pártfogója.

Hallgatott a legény,
Amikor beszéltek . . .
De másnap koporsó
Kellett már szegénynek.

ÉLET

Bécsi ronggyal festett utcai leányként
Lesi áldozatát a csalóka élet;
Hazug pirosságát és hamis bájait
Mind valódiaknak hiteti el véled.
Hálójába kerit, bármeddig is lessen,
Mint türelmes halász buta, falánk halat,
Mely fogában bizva, faját se kiméli
Csendes vizek mélyén, takaró part alatt . . .
Vickándozunk mi is önerőnkben bizva;
Rabló-szenvedélyünk nincs, mi visszatartsa.
S mikor hálójával partra vet az élet:
Ijedten tátongunk, mint a buta harcsa.

ABAUJI KURUCOK

Nem halt ki a kuruc!
Rákóczi fészkében tárogató-szóra
Kurucok terèmnek, mennyköveket szórva.
Kurucok fészkéből fut a labanc szerte,
Mint hajdan, amikor nagy Rákóczi verte.
Tárogató rikolt:
"Rajta kuruc, rajta!"
A kassai kuruc
Mind a régifajta.

Kuruc idők járnak!
A tespedés után megmozdult az ország,
Kardot keres a kéz, lángolnak az orcák.
Hadverő kurucok késő unokája
Jogtipró labancnak ujból utját állja.
Abauji kuruc
Kardját elővette,
S a labancra csapott:
"Ejnye szedte-vette!"

Abauji kuruc!
Ne tedd le kezedből azt a derék kardot;
Jogtipró labancot addig vágjad, mard ott,
Addig égjen lánggal lelkednek haragja,
Mig a csuf labancnak ki nem pusztul magja!
Az egész magyar nép
Megmozdul utánad;
Tárogató-szódra
Rákóczink föltámad!

HÁBORUS VILÁG

Dühöng a harc mindenfelé:
Ágyu dörög, kard peng,
Mint a mikor haragjában
Villámszülő ég zeng.
Ágyu előtt, kard-él alatt
Vérzik a sok ember;
Meleg vértől megittasult
A föld és a tenger.

Vérre szomjas minden ember,
Nincs erő a borban.
A meleg vér, a piros vér
Megrészegit jobban.
Vért ide hát a pohárba:
Meleget, pirosat!
Igyék abból ki-ki addig,
Mig össze nem roskad!

Piros vértől, meleg vértől
Csapjon ki a tenger,
S fuljon belé mámorában
Valamennyi ember!
Akkor talán örök béke
Lesz majd a világon.
De addig az örök béke
Hiuságos álom.

SCHILLER

Ünnepelnek! . . .
Milliók hódolnak
Csodás szellemednek,
Kinek szabadságért
Dobogott a szived,
Sóhajtott a lelked,
S ki az embereknek
Szivét ugy meglelted.
Ünnepelnek! . . .
Száll hozzád a tömjén,
Száll hozzád az ének,
S milliók emelnek
Még ma is kalapot
Gessler süvegének.

ELLENTÉTEK

Meghuzódtam a rohanó
Villanyoson,
Amely mint az emberélet
Tovaoson.
Éppen olyan a villanyos,
Mint az élet:
Benne minden rendü népek
Ugy megférnek.

Két pár ült ott énelőttem
Egy ülésen;
Azt a két párt csodálkozva
Ugy elnéztem.
Aszott férjnek viruló nő
Volt a párja;
Szép szál legény borult amott
Vézna lányra.

Viruló nő, derék legény
Összenéztek;
Arcuk tüze csak ugy lángolt,
Csak ugy égett.
Vézna leány, aszott férfi
Ásitoztak . . .
Asszonynál is több szeszélye
Van a sorsnak.

VECSEY FERIKE

Pöttön magyar gyerek,
S hire a világot
Mindenütt bejárja.
Sok bölcsnél, okosnál
Nagyobb fényt is derit
A magyar hazára.
Belekap a hurba
Büvös-bájos kézzel
És a sok nagyfejü
Nem éri föl észszel
Titkát sikerének . . .
Bámulnak a vének,
S ő csak egyre huzza;
Zeng, pönög a hurja.
Elbámul a világ
Óriás sikerén
A magyar gyereknek,
Aki sziveket nyer,
Akit megcsodálnak,
S akit megszeretnek.
Csodával határos
A hegedü-szója,
Azt mondják felőle. . .
De mért is ne lenne,
Mikor tán egy népnek
Lelke sir belőle?!

VIRÁGAIM

Virággal, nótával
Csordultig a lelkem.
Legszebb virágszálát
Neked kötözgetem,
— Életem virága, —
Szines bokrétába.

Ha pedig lelkemen
Elterül a bánat:
Hervatag virággal
Soha nem kinállak . . .
Az egész bánatom
Csak magamnak tartom.

„HANKI"

Peregnek, peregnek
Magyar életfáról
A szegény levelek . . .
Világjáró szélvész
Széjjelhordja őket;
Behinti vélük az
Idegen mezőket.
Bujdosó magyarnak
Könnye is megered,
Hogy nem magyar földön
Eszi a kenyeret.
Sőt tisztes nevét is
Elorozzák tőle;
Pökhendi gunyképpen
"Hanki" lesz belőle.

Peregnek, peregnek
Munka mezején az
Elsárgult levelek.

A megvetett "hanki",
Mint a szegény állat:
Huzza nagy igáját.
Ha egyszer elfárad,
S köves utra bukik,
Hogy feje belezug:
A fizetett lator
Dühösen belerug.

COLLINWOOD

Tudomány temploma
Halálmagot termett.
Gyilkos ölelésén
Elhervadt sok gyermek.
Sok-sok beszédes száj
Ott hallgat árnyékán
A temető-kertnek.

Patakokban ömlik
Könnye a részvétnek . . .
Egy határ virágát
Koszoruba tépnek.
De mi pótolhatja
Letiport virágát
Az anya szivének?!

Elhallgat részvéte
Rohanó világnak.
Füstös romok helyén
Uj templomok állnak.
Hej, de be nem gyógyul
Rettentő sziv-sebe
Sok szegény anyának.

TENGERPARTON

Homok-parton állva
Bámulom a tengert,
Amire bilincset
Zsarnok keze nem vert.
Mikor ki-kicsapnak
A szabad hullámok:
Irigykedve nézek,
Sóhajtok utánok.

Ugyan mért is van az,
Hogy az eszes ember
Nem maradhat szabad,
Mint a széles tenger?
Miért is koldusabb
A föld koronája,
Mint a néma vizek
Felséges királya?

Lám, a szabad tenger,
Ha kedve ugy tartja:
Csintalan játékkal
Ki-kicsap a partra.
Majd pedig elterül
Fölötte a béke,
S benne nézi magát
A mennyország képe.

Nyugalmas kedvében
Hajót ringat hátán;
Máskor dühös, mint a
Pokolbéli sátán.
Jajgatva fut végig
Rettentő haragja . . .
Szégyenében talán
Az embert siratja?

Csapkodó hullámon
Hajó jön libegve.
Hazátlan népséget
Hurcol idegenbe.
Azon a nagy hajón
Annyi sok a bánat,
Hogy nem is csoda, ha
Nyomán vihar támad.

Az a tenger-bánat
Ha mind kővé lenne,
Az a nagy hajó ott
Menten elsülyedne.
A tenger ölére
Jutnának szegények . . .
De legalább végre
Szabadok lennének.

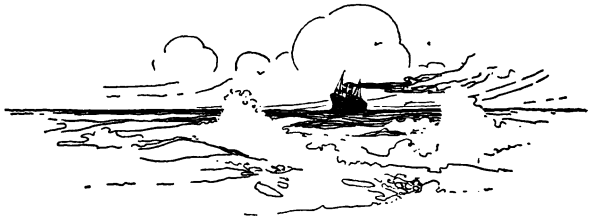

TARTALOM

A költő és a tollszár.. 87
Apró szerelmek.. 133
A kétfejü sas.. 111
A haladás katonáihoz.. 82
A beszélő szobor.. 72
Az elhagyott falu.. 47
A vén sas.. 65
Az én mesém.. 32
A dongó.. 120
"Az ördög".. 58
A mi szegénységünk.. 53
A pokol.. 56
Az "amérikás" magyar otthon.. 49
A baba.. 127
A cheswicki levél.. 110
Anyám sirjánál.. 95
Április 1.. 130
A cár álma.. 102
A tulipán.. 117
A hóhér.. 129
Abauji kurucok.. 136
A háborgó Vezuv. 57

Barátaimhoz .. 41
Belgrádi hősök .. 42
Bluefieldi temetőn .. 117
Boszorkány-konyha .. 115
Bujdosók éneke .. 83

Caesari jubileumra .. 96
Collinwood .. 141

Ellentétek .. 138
Egy leány, egy legény .. 135
Egy magyar gyereknek .. 127
Elszállott a daru-madár .. 126
Egy magyar orvos halálára .. 134
Élet .. 136

Fülledt, nyomott, a levegő .. 122
Fiam születésére .. 51
Fejfák .. 50
Föltámadunk .. 64
Feleségemhez .. 122

Gyár tövében .. 45

Huszárék esete .. 5—28
Hej, cigányok .. 60
Háborus világ .. 137
"Hanki" .. 140
Három királyok .. 116

Idegen ég alatt .. 99

Julius 4.. 125
Jókai halálára.. 101

Kossuth apánk szobránál.. 79
Kórházban.. 48
Karácsonyi történet.. 29
Kétféle isten.. 123
Kutyabőrös ismerősömnek.. 62
Kuruc-temetés után.. 86
Karácsonyeste a "burdingházban".. 114
Krónika 1904-ről.. 93
Két ujság beszéde.. 109
Kertemben.. 118
Közélet.. 98

Levél az óhazába.. 34

Megváltó-várás.. 80
Mohács.. 36
Magyar ünnepnapon.. 70
Megtelt már a pohár.. 73
Márczius 20.. 108
Márczius idusa.. 75
Magyar nagypénteken.. 124
Május 1.. 71
Megvirrad-e?.. 131
Magyar szív.. 69
Magyarok Judása.. 55

Névtelen hősök.. 59
Napszámos vagyok.. 97

Október hatodikán.. 66
Oroszország—Magyarország.. 103

Palota előtt.. 134
Párbaj a kohó tetején.. 121

Rákóczi képe előtt.. 100

Szegény ember sora.. 37
Sirva vigad a magyar.. 132
Sajtó szabadság.. 61
Sötét idők.. 105
Schiller.. 138
Szomoru évfordulón.. 85
Szeretjük egymást.. 107

Talpas Laczi Pista.. 39
Tiz éves fordulón.. 44
Talyigás Kis Péter.. 54
Tengerparton.. 142
Tanitóim.. 119

Ujévi üdvözlés.. 84
Ujesztendőre.. 112

Ünnep után.. 63
Üzenet.. 77

Verseim.. 128
Virágaim.. 140
Vajjon van-e férfi?.. 104
Világos.. 78
Vecsey Ferike.. 139

Washington szava.. 67

MAGYARÁZAT

Hanki = Hunky.

A Hungarian-ből röviditett gunyneve az Amerikába került magyarnak.

Burdingház = Boarding-house.

Amerikai magyar nyelven igy jelzik a házat, ahol a nőtlen magyarok laknak egy-egy feleséges gazdánál.

Föburdos = Star-boarder.

Ugyancsak amerikai magyar szó. Jelenti: az egy háznál lakó magyarok vezérét, akitől rendesen még a gazda is fél.

„DONGÓ“

AMERIKAI MAGYAR ÉLCLAP.

ALAPITTATOTT 1903-BAN.

Szerkeszti:

KEMÉNY GYÖRGY.

Előfizetési ára:

EGY ÉVRE EGY „BETEG“ DOLLÁR.

CIM:

„DONGÓ“

10616 EARLE AVE., CLEVELAND, O.